БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

5-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 189 (1193)
23 СЕНТЯБРЬ СЕШАНБА 1958 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Ўзбекистон медицина ходимларига мукофотлар топширилди

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида республика медицина ходимларига мукофотлар топширилди

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида республика медицина ходимларига мукофотлар топширилди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Ж. И. Илҳомова республика Соғлиқни сақлаш министрлиги системасида ишловчи бир группа врачларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвонини бериш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонини ўқиб эшиттирди.

«Ўзбекстон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвонининг берилиши тўғрисидаги ёрлиқларни Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов топширди.

Шундан кейин республика медицина ходимларидан катта бир группасига Ўзбекистон ССР Олий Совети Фахрий ёрлиғи топширилди.

Мукофотланганлар номидан Қорақалпоғистон АССР Соғлиқни сақлаш министри Ш. М. Рахметов, Тошкент фармацевтика институтининг доценти А. Н. Титаренко, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министри Р. С. Соатов сўзладилар.

Ш. Р. Рашидов мукофотланганларни табриклаб, республикада медицина ходималрининг ажойиб кадрлари, ўз ишининг чинакам усталари, ўзларининг ҳаётларини меҳнаткашлар соғлигини сақлашдек олижаноб ишга бағишлаган фидокор меҳнаткашлар етишиб чиққанлигини таъкидлади.

Ўрток Рашидов медицина ходимларига ўз ишларида янги муваффақиятлар тилади. (ЎзТАГ).

Ижрони текшириш—-раҳбарлик ишининг асосидир

Областимизнинг партия, совет ташкилотлари, бутун меҳнаткашлари халқ хўжалиги ва маданий қурилишни янада ривожлантириш соҳасида КПСС XX съезди ва унинг кейинги Пленумлари томонидан белгиланган улуғвор вазифаларни муваффақият билан амалга ошириш учун астойдил курашмоқдалар. Область саноати, қишлоқ хўжалиги олдида турган катта ва масъулиятли вазифалар партия ва совет ташкилотларидан ташкилий раҳбарлик ишларини тубдан яхшилашни талаб этади.

Партия ижрони текшириш ташкилий раҳбарлик ишининг асоси ва бирдан-бир бош методи, деб таълим беради. Хўжалик ва сиёсий вазифаларни бажариш юзасидан конкрет қарор ва резолюциялар қабул қилиш—бу фақат ишнинг бошланишидир. Ҳар қандай қарор қабул қилингандан кейин, у қанчалик яхши тузилган бўлмасин, ишнинг муваффақиятини ташкилий иш, одамларни тўғри танлаш, қабул қилинган қарорлар қандай бажарилаётганини текшириш ҳал этади. В. И. Ленин ташкилий раҳбарлик ишининг асосий методи — ижрони текширишнинг моҳияти ва ролига ниҳоятда катта баҳо берган эди. **«Кишиларни текшириш ва ишнинг ҳақиқий ижросини текшириш керак, — бутун ишнинг, бутун сиёсатнинг моҳияти энди ана шундадир, фақат ва фақат шундадир»**, деб таълим беради В. И. Ленин.

Кадрларни танлаш ва ижрони текшириш — бир-бири билан чамбарчас боғланган масалалардир. Ижрони текшириш кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш соҳасидаги камчиликларни бартараф этиш вазифаси билан, демак ташкилий раҳбарлик даражасини ошириш вазифаси билан узвий боғлангандир. Кишиларни ўрганмай ва билмай туриб, уларнинг қобилиятини кундалик ишда текшириб кўрмай туриб коммунистик қурилиш ишига самарали раҳбарлик қилиб бўлмайди. Кадрларни танлаш ва ижрони текшириш савиясини юксак даражага кўтариш соҳасида Коммунистик партиянинг доим ғамхўрлик қилиб келаётганининг асл сабаби ҳам худди ана шунда.

Областимизда кўпгина шаҳар, район партия комитетлари совет ташкилотлари борки, улар жойларда юқори ташкилотлар қарорларининг бажарилиши устидан мунтазам контроль ўрнатганлар, ўз қарорларининг тақдири билан доим қизиқиб турадилар, ижрони текширишни ҳар томонлама тўғри ташкил этганлар. Ўрта Чирчиқ район партия комитети ижрони текширишни ташкил этишга алоҳида эътибор беради. Район партия комитетининг ходимлари жойларда бўлганларида юқори ташкилотлар қарорлари қандай бажарилаётганлиги билан қизиқадилар, уларни амалга оширишда бошланғич партия ташкилотларига ёрдамлашадилар. Район партия комитети юқори ташкилотлар ва шахсан ўзининг қарорларини қай даражада бажарилаётганлиги ҳақида доим ғамхўрлик қилиб боради, йиғилишларда раҳбарларнинг ва маълум участкалардаги жавобгар шахсларнинг ҳисоботларини тез-тез эшитиб туради. Ижрони текширишнинг шу тариқада ташкил этилганлиги самарали натижалар бермоқда — ходимлар ўзларига биркитилган участкаларда тўла масъулиятни сезиб ишламоқдалар, белгиланган топшириқларни бажаришга барча куч ва воситаларни сафарбар этмоқдалар. Бу соҳада Бекобод, Чирчиқ, Янгиер шаҳар ва Ўрта Чирчиқ, Юқори Чирчиқ район партия комитетлари, Бекобод, Олмалиқ, Чирчиқ шаҳар ижроия комитетларининг олиб бораётган ишлари ҳам эътиборга сазовордир.

Бироқ, ташкилий-раҳбарлик ишлари, биринчи галда ижрони текшириш партия ва совет ташкилотларининг ҳаммасида бирдек яхши ташкил этилган деб бўлмайди. Шундай партия ва совет ташкилотлари ҳам борки, улар ташкилий ишлар билан камдан-кам шуғулланадилар, қарорларнинг бажарилишини систематик кузатиб бормайдилар бу ишни иккинчи даражали, масъулиятни сезмайдиган кишиларга топшириб қўядилар. Натижада анча вақт ва куч сарфланиб белгиланган яхши ва конкрет тадбирлар, муҳим қарорлар ҳаракатсиз, қоғозда қолиб кетаберади. Яқинда бўлиб ўтган Тошкент шаҳар ва область партия активи йиғилишида кўрсатиб ўтилганидек, область қишлоқ хўжалик бошқармаси, область совхозлар тресети ва айниқса область партия комитетининг қишлоқ хўжалик бўлими далаларни, техника ва кадрларни пахтани машинада териб олишга белгиланган муддатда тайёрланиш ҳақидаги кўрсатмани жойларда қандай бажарилаётгани устидан тегишли контроль ўрнатмаганликлари туфайли бир қатор колхоз, совхоз, РТС ва МТС раҳбарлари, айрим район партия комитетларининг секретарлари пахтани машина билан теришга етарли тайёргарлик кўрмадилар, механизациянинг моҳиятига тушуниб етмадилар. Пискент ва Сирдарё район партия комитетларига келганда шуни айтиш керакки, улар умуман ташкилий ишлар билан камдан-кам шуғулланадилар, кўплаб қарорлар қабул қилиб, уларни амалга ошириш ҳақида ғамхўрлик қилмайдилар.

Шуни алоҳида уқтириб ўтиш зарурки, қаердаким ижрони текшириш яхши ташкил этилмаган бўлса, у ерда бюрократизм, ишда масъулиятсизлик авж олади, раҳбарлар учун кутилмаган бир вақтда, лекин муқаррар равишда ишда катта ўпирилиш юз беради. Ўз-ўзидан маълумки, бундай ҳолларда ходимларга ўз вақтида ёрдам бериш, кутилиши мумкин бўлган хатолар ҳақида уларни огоҳлантириб қўйиш мумкин бўлмай қолади. Ижрони текшириш— бу партиянинг сиёсий йўлини турмушга тадбиқ этишни таъминловчи муҳим воситалардан биридир. Шунга кўра барча партия ва совет ташкилотлари ижрони текшириш ишини ташкил этишга алоҳида эътибор беришлари зарур.

Ижрони текшириш — ҳар бир партия, совет ташкилотининг ижодий ишидир. Шуни ҳам уқтириб ўтиш зарурки, ижрони текширишнинг қотиб қолган, ҳамма вақт учун белгиланиб қўйилган, ўзгармайдиган формаси йўқ, албатта. Ижрони текшириш ҳаёт билан боғланган иш, уни ташкил этишда шаблон ва расмиятчиликка мутлақо йўл қўйиб бўлмайди.

Партия ва совет ташкилотлари ўз фаолиятларида ижрони текширишнинг принцип ва методларига амал қилишлари — бу иш билан ондасонда эмас, балки ҳар куни, мунтазам равишда шуғулланишлари зарур. Ижрони фақат кабинетда, юборилган ҳисоботлар, қоғозлар асосидагина эмас, балки бевосита жойларга чиқиб текширилса, бу ишга кенг меҳнаткашлар оммаси, партия, совет, касаба союз ва комсомол активларини жалб этилса натижа янада самаралироқ бўлади, қарор ва белгиланган тадбирларни янада тўлароқ бажарилишига эришилади.

Барча совет кишилари билан бир қаторда областимиз меҳнаткашлари ҳам КПСС XXI съездини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олишга астойдил отланганлар. XXI съезд арафасида областимиз меҳнаткашлари олдида катта хўжалик вазифалари турибди. Бу вазифаларнинг муваффақиятли бажарилиши кўп жиҳатдан партия ва совет органларининг ташкилий раҳбарлик ишларининг савиясига бевосита боғлиқдир. Ташкилий раҳбарлик ишларини олдимизда турган сиёсий ва хўжалик вазифалари билан, партиямиз томонидан белгилаб берилган коммунизм қурилиши вазифалари билан боғлаб олиб борайлик!

К П С С X X I С Ъ Е З Д И Ш А Р А Ф И Г А

КЎП ВА СИФАТЛИ ПАХТА ТЕРАЙЛИК!

☆

Пахта далаларининг илғорлари

(Газетхонлар хатига обзор)

Областимизнинг барча колхоз ва совхозларида пахта йиғим-терими қизғин бошланиб кетди. Партиямизнинг навбатдан ташқари XXI съездини чақириш ҳақида КПСС Марказий Комитети сентябрь Пленумининг қароридан руҳланган пахтакорларимиз ҳар қачонгидан ҳам зўр ғайрат билан меҳнат қилаётирлар.

Мана шулар ҳақида редакциямизга газетхонларимиздан жуда кўплаб хатлар келмоқда.

— Оржоникидзе районидаги Киров номли колхозда, — деб ёзади ўрток **М. Ҳасанов,** — пахта йиғимтеримини уюшқоқлик билан ўтказилмоқда. Бу колхозда ишлаб турган теримчиларга ҳар томонлама қулай шароит яратиб берилган. Ҳар бир теримчи ва пахта териш машинаси механигининг унумли ишлаши учун зарур тадбирлар белгиланган. Колхоз аъзолари сентябрь ойининг сўнгги ўн кунлигидан бошлаб, ҳар куни йиллик планнинг 2-3 процентти миқдорида пахта териш ва тайёрлашни мўлжалламоқдалар.

Чиноз районидаги «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозида 7 та сушилка тўла ремонтдан чиқарилди ва кераклн ёқилғи билан таъминланди. Бундан ташқари колхоз пахта тозалаш ва қуритиш цехи қуриш учун янгийўлдаги 967-СМУ билан шартнома тузди. Бу цехнинг ускуналари «Ташхлопкомаш» заводидан келтирилади. Цех бир суткада 40 тонна кўсакни чувийди ва пахтасини қуритади. Бу ҳақда ўртоқ **А. Убайдуллаев** хабар ёзиб юборган.

Верхне-волинск район колхозларида ҳам КПССнинг навбатдан ташқари чақириладиган XXI съездини меҳнатда янги ютуқлар билан кутиб олиш учун умумхалқ кураши кенг авж олиб кетди. Район колхозларида барча теримчилар кўп минг килограммчилар ҳаракатига қўшилиб, мавсум давомида 12—15 минг килограмм пахта теришга аҳд қилдилар. Бу ҳақда **Ш. Хидиров, М. Умматов, Қ. Қосимов, Ж. Саиджалолов** ўртоқлар хабар ёзиб юборганлар.

Шунингдек, пахта теримига пухта тайёргарлик билан киришган ва теримнинг дастлабки кунларидаёқ яхши натижаларга эришаётган хўжаликлар ҳақида Янгийўлдан **О. Қозоқбоев, Т. Иброҳимов,** Чиноздан **Қ. Ўталев,** Пискентдан **Э. Шукуров, Т. Қосимов,** Сирдарёдан **Ч. Илёсов, Т. Ҳайдаров,** Гулистон районидан **Т. Қўшмаматов,** Оҳангарондан **Б. Умаров,** Бекободдан **У. Юсупалиев** ўртоқлар хабар ёзиб юборганлар.

Кунига 1-1,5 процент пахта терилаётир

600 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил етиштириш учун курашаётган Сирдарё районидаги «Ёш ленинчи» колхози аъзолари шу кунларда пахта теримини тобора қизитмоқдалар.

Ҳозир колхозда 350 киши пахта тераётир. Кўп мингчилар ҳаракатига қўшилган Б. Тўрақулова, С. Мамадалиева, Р. Муқимова, М. Жўрақулова сингари чеварлар эса ҳар куни 100-120 килограммдан пахта тераётирлар.

Колхозда пахта терими яхши тайёргарлик кўрилиб, уюшқоқлик билан бошланганн, теримчиларга қулай маданий-маиший шароит яратиб берилгани учун ҳар куни йиллик планнинг 1-1,5 проценти миқдорида пахта тайёрланмоқда.

Қ. КЕНЖАЕВ.

Чевар қизлар ғайрати

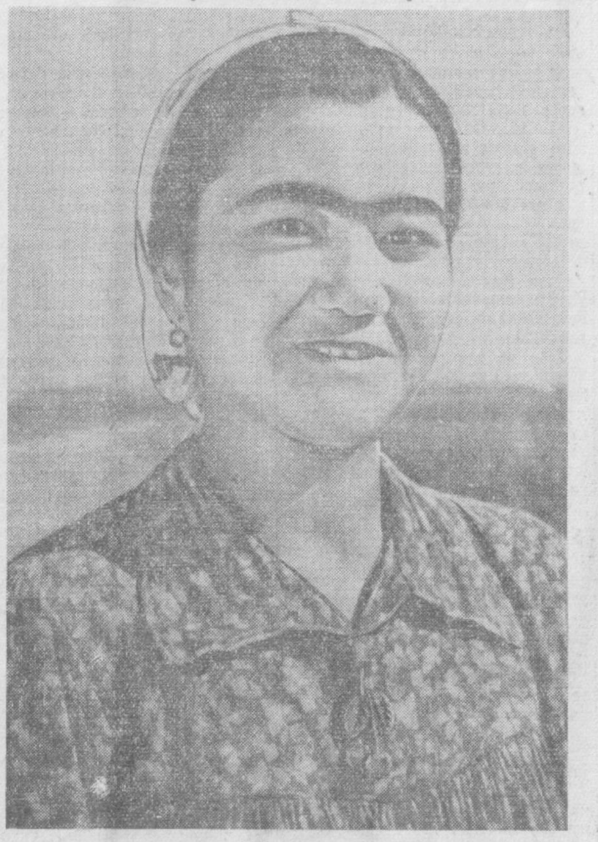

Каромат Убайдуллаева Ўрта Чирчиқ районидаги Сталин номли колхознинг чевар теримчиларидан бири. Колхозда Кароматдан ҳам кўп пахта тераётганлар бор. Каромат эса улардан қолишмаслик учун курашмоқда. Шу чеварлар ғайрат қилаётгани, чарчаш нималигини билмай ишлаётгани учун ёз бўйи фидокорона меҳнат қилиб етиштирилган ҳосил тез ва сира нобуд қилмай йиғиб-териб олинмоқда.

Каромат, унинг дугоналари Арофат, Раҳималар ҳозир завқ билан тераётган пахтани етиштиргунча ҳазилакам меҳнат қилишмади. Ғўза чопиғида, ўғитлашда, чеканкада бу меҳнатсевар қизлар астойдил курашишди. Мўл ҳосилни теришга ҳам шулар биринчи бўлиб киришишди. Дастлабки кунларда 50-60 килограммдан пахта терган бу чеварлар шу кунларда хирмонга 100-150-160 килограммдан пахта топширмоқдалар. Улар келтирган пахта нуқул биринчи сортга қабул қилиб олинмоқда. Фотомухбиримиз Каромат Убайдуллаева, Арофат Эшонова, Раҳима Саидамировалар билан суҳбатлашди. Уларнинг ҳар бири мавсумда 5-10-15 тоннадан пахта териш мажбуриятини олганликлари, шу кунларда ўз сўзларининг устидан чиқиш учун фидокорона ишлаётганликлари тўғрисида гапириб беришди.

Колхозда КПСС XXI съезди шарафига бошланган мусобақага қўшилган ўнлаб чевар теримчилар бугунги кунда шу улуғ айёмга муносиб совға тайёрлаш учун ўзаро мусобақани тобора кучайтирмоқдалар. Бу мусобақада Каромат Убайдуллаева ҳам кўпчилик қатори қатнашмоқда ва меҳнатда яхши ютуқларга эришаётир.

Суратда: Каромат Убайдуллаева.

М. Шевелев фотоси.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1958 ЙИЛ 22 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш	Районлар	Мавсум бошидан бери	Бир кунлик ўсиш
Бекобод	5,96	0,65	Ўрта Чирчиқ	2,95	0,42
Пискент	5,04	0,44	Сирдарё	2,87	0,62
Боёвут	4,92	0,43	Чиноз	2,65	0,48
Бўка	4,09	0,34	Ўртасарой	2,47	0,63
Оққўрғон	4,0	0,55	Юқори Чирчиқ	2,41	0,41
Бўстонлиқ	4,0	0,45	Янгийўл	2,35	0,48
Гулистон	3,92	0,23	Октябрь	2,17	0,49
Верхне-волинск	3,75	0,27	Қуйи Чирчиқ	1,57	0.28
Мирзачўл	3,05	0,75	Калинин	0,97	0,39
Оржоникидзе	2,98	0,48	Оҳангарон	0,92	0,20

☆

Теримчиларнинг дастлабки муваффақияти

Верхне-волинск районидаги колхоз ва совхозларнинг далаларида пахта қийғос очилмоқда. Ана шу мўл ҳосилни етиштиришга эришган колхозчилар ва совхоз ишчилари ҳозирги кунларда унинг бир граммини ҳам нобуд қилмай йиғиб-териб олиш учун курашмоқдалар. Куйбишев номли колхоз терим даври мусобақасида илғорлар қаторида бораётир. Бу қишлоқ хўжалик артелида ҳар гектар ердан 30 центнердан пахта топшириш мажбурияти олинган. Колхознинг айрим бригадалари шу кунгача йиллик планнинг 12-14 проценти миқдорида пахта тайёрлаб қўйдилар.

Колхозда пахта тайёрлаш суръатини оширишда ўнлаб теримчиларнинг юқори унум билан ишлаётганликлари ҳал қилувчи роль ўйнамоқда. Мавсумда 15 тонна пахта териш мажбуриятини олган комсомол аъзоси Турди Туробова ўз дугоналари ичида биринчиликни эгалламоқда. У кунига 270-290 килограммдан ошириб пахта териб топширмоқда. Ўртоқ Туробова шу кунгача 2 минг килограммга яқин пахта терди. Шарофат Дониёрова ҳам ўз шеригидан қолишмаслик учун астойдил курашмоқда.

Уста пахтакор Ҳакимжон Рустамов бошчилик қилаётган бригада аъзолари пахта тайёрлаш соҳасида олдинги ўринда бормоқда. Бу бригада аъзолари 85 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил йиғиб олиш учун ҳаракат қилиб, кунига йиллик планнинг 2,5—3 проценти миқдорида пахта топширмоқдалар. Улар 1 октябргача йиллик планни 36 процент миқдорида бажаришга аҳд қилдилар. Шу бригаданинг аъзоларидан Исомиддин Шарафуддинов, Эркин Маматов ўртоқлар кўп ва юқори сифатли пахта теришда бошқаларга намуна бўлмоқдалар. КПСС аъзоси Исомиддин Шарафуддинов кунига колхоз хирмонига 230-250 килограммдан пахта келтириб топширмоқда. Эркин Маматов эришаётган ютуқ ҳам тақдирга сазовордир.

Куйбишев номли колхоз аъзолари КПСС нинг XXI съезди шарафига бошланган мусобақага қўшилиб, фидокорона меҳнат қилмоқдалар ва етиштирилган мўл ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олиш учун суръатни тобора кучайтираётирлар.

Пахта йиғим-терими қизғин бормоқда

Ўртасарой районидаги «Северний маяк» колхозининг меҳнатсевар аъзолари бу йил давлатга 1030 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 28 центнердан пахта топширишга аҳд қилганлар. Ҳозир колхоздаги барча имкониятлар, ишчи ва техника воситалари олинган ана шу юксак мажбуриятни шараф билан бажаришга тўла сафарбар этилган.

Колхозда 300 гектар ердаги пахта машинада териб олишга ажратилди, бунинг учун 10 та пахта терадиган, 9 та кўрак терадиган ва чувийдиган машина тахт қилиб қўйилди.

Колхоздаги мавжуд дала шийпонларининг ҳаммаси теримчиларнинг маданий ҳордик чиқаришлари учун яхшилаб жиҳозанган. Шунингдек болали аёлларнинг унумли ишлаши учун 2 та марказий ясли улар хизматида.

Ўртоқ Ким Пен-чир бошлиқ бригаданинг У. Каримова, Б. Сатанова, Ким Мария, А. Бруктаев, Р. Бегманов каби илғор теримчилари ҳар куни 110-130 килограммдан пахта териб, бошқаларга намуна бўлаётирлар.

Т. МИРЗАЕВ,
Ж. ХОЛМАТОВ.

КПСС Куйбишев область комитети ва область ижроия комитетига

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Куйбишев областидаги колхозчиларни, совхоз ва РТС ишчиларини, қишлоқ хўжалик мутахассисларини, партия, совет, комсомол ходимларини ва барча меҳнаткашларни катта муваффақият билан — давлатга 50 миллион пуд ғалла сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларнинг бажарилганлиги ва областнинг Ленин ордени билан мукофотланганлиги муносабати билан табриклайдилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Куйбишев область қишлоқ хўжалик ходимлари ва барча меҳнаткашлари дон етиштиришни кўпайтириш, чорва мол туёғи ва паррандалар сонини ошириш, чорвачилик маҳсулдорлигини янада кўпайтириш соҳасида бундан буён ҳам зўр ғайрат билан ишлайдилар ва бу билан аҳоли учун озиқ-овқат ва енгил саноат учун хом ашё мўл-кўллигини вужудга келтириш йўлидаги умумхалқ курашига муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдирадилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ | **СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ** | **СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ.**

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Куйбишев областини Ленин ордени билан мукофотлаш тўғрисида

Дон етиштириш ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда Куйбишев области меҳнаткашлари томонидан эришилган катта муваффақиятлар учун, 1958 йилда давлатга 50 миллион пуд ғалла сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни муваффақият билан бажарганлиги учун **Куйбишев области Ленин** ордени билан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. ВОРОШИЛОВ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль
1958 йил, 20 сентябрь.

Суратларда: 1. «Пискент» совхози биринчи бўлим, 2-бригадасида терим пайти. Олдинги қаторда кунига 100-120 килограммдан пахта тераётган ўртоқ Г. Аҳмедова. 2. Шу бригада хирмонида пахтани қуритиш ва қабул пунктига жўнатиш. 3. Ўрта Чирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг аъзоси И. Исаев хирмонда пахта қуритаётир. 4. Шу колхозда пахтани қоплаш ва қабул пунктига жўнатиш учун тайёрлаш вақти.

В. Салов фотолари.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ПРЕЗИДИУМИГА

Мактабнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш ҳақида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисида

(Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВнинг эълон қилинаётган хатида баён этилган таклифларни КПСС Марказий Комитети Президиуми маъқуллаган)

Ўрта ва олий мактабдаги ўқитиш системамиз тўғрисида ҳозирги вақтда кўп гапирилмоқда. Шу муносабат билан жуда кўп танқидий мулоҳазалар айтилмоқдаки, бу мулоҳазалар мавжуд ҳақиқий аҳволни акс эттиради.

Мен иттифоқчи республикалар коммунистик партиялари Марказий Комитетларининг секретарлари билан, ўлка, область партия комитетларининг секретарлари билан ҳамда халқ маорифи масалалари устида ўйлаётган ёки бу масалаларга бевосита алоқадор бўлган бошқа ўртоқлар билан қилган суҳбатларимда, ниҳоят гражданлар билан қилинган кўпгина суҳбатларда ўрта ва олий мактабдаги ишларнинг ҳозирги аҳволи уларни ҳеч қаноатлантирмаётганлиги маълум бўлди.

Коммунистик жамиятнинг улуғвор биносини қуриши лозим бўлган ёш авлодни тарбиялаш биринчи даражада аҳамиятга эга бўлган ишдир. Фаннинг ва энг янги техниканинг сўнгги муваффақиятларидан жуда кенг фойдаланмасдан туриб, мамлакат халқ хўжалигини муваффақиятли ривожлантириш мумкин бўлмай қолган ҳозирги вақтда, мактаб таълимининг роли айниқса каттадир.

Комсомолнинг XIII съездида сўзлаган нутқимда бу ҳаётий муҳим масалага доир баъзи мулоҳазаларни айтиб ўтган эдим. Мамлакатдаги бутун халқ маорифи системасини яхшилашга доир принципиал мулоҳазаларни тағин ҳам муфассалроқ баён қилиб ўтиш фойдали бўлур эди деб ўйлайман.

Шу нарса шак-шубҳасиздирки, Совет ҳокимияти ўрнатилганидан бери ўтган 40 йил ичида Совет Иттифоқида ўрта ва олий таълим катта муваффақиятларга эришди. Революциядан олдинги Россияда бошланғич ва ўрта мактабларда 1914 йилда ҳаммаси бўлиб 9,6 миллион киши ўқиган бўлса, ўтган 1957 — 58 ўқув йилида умумий таълим мактабларимизда ўқувчилар 28,7 миллион кишига етди, катталар мактабида ўқувчиларни ҳам қўшиб ҳисоблаганда эса бу ўқувчилар 30,6 миллион кишига етди. Шу вақт ичида ўрта мактабларнинг юқори синфларида ўқувчилар қарийб 40 баравар кўпайди. Аҳолиси ўтмишда қарийб ёппасига саводсиз бўлган бир қанча иттифоқчи республикаларда халқ маорифининг муваффақиятлари айниқса каттадир. Масалан, Ўзбекистоннинг ҳозирги территориясида 1914 йилда мактаб ўқувчилари 17 минг кишидан сал оширроқ бўлган бўлса, ҳозирги вақтда Ўзбекистон ССР мактабларида 1,3 миллиондан кўпроқ киши ўқитилмоқда.

Олий ва ўрта махсус таълим ишида ҳам анчагина муваффақиятларга эришилди. Революциядан олдинги Россияда олий ўқув юртларида ва техникумларда атиги 182 минг студент ўқиган бўлса, ҳозирги вақтда студентлар 4 миллион кишидан ошиб кетди. Бизнинг олий мактабимиз совет зиёлиларининг ажойиб кадрларини — инженерлар, агрономлар, зоотехниклар, ўқитувчилар, врачлар ва бошқа мутахассисларни тайёрлаб берди. Ҳозирги вақтда Совет Иттифоқида олий ва ўрта махсус маълумотга эга бўлган 6,8 миллионга яқин мутахассис ишламоқда.

Ўз меҳнатлари туфайли Совет Ватанини ва бутун инсониятни жаҳоншумул аҳамиятга эга бўлган кашфиётлар билан бойитган совет олимлари, инженер-техник ходимларининг жуда катта муваффақиятлари, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларидаги ютуқларимиз кўп жиҳатдан шу сабабли қўлга кирдики, совет олий мактаби энг мураккаб ва масъулиятли вазифаларни ҳал қилишга лаёқатли малакали кадрларни тайёрлаб бера олди.

Шундай бўлса ҳам, биз олий ва ўрта таълим ишининг қўйилишидан ва шу олий ҳамда ўрта таълим системасининг ўзидан қаноатлана олмаймиз. Мактабларимизнинг ва олий ўқув юртларимизнинг ишида бундан буён тоқат қилиб бўлмайдиган катта камчиликлар бор.

Ўрта ва олий мактабларимизнинг асосий, туб нуқсони шуки, улар турмушдан ажралиб қолдилар. Халқ маорифи ва олий мактаб ходимлари бу камчилик учун неча марталаб танқид қилинган бўлсалар ҳам, лекин аҳвол амалда ўзгармасдан қолиб келмоқда деса бўлади.

ЎРТА МАКТАБ ТЎҒРИСИДА

Умумий таълим мактабимизнинг жиддий нуқсони шуки, етуклик аттестати олиш учун кифоя қиладиган абстракт билимларнинг муайян мажмуини мактабларни тамомлаб чиқувчиларга беришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган ва революцияга қадар давом этиб келган гимназиядан жуда кўп нарса олган эдик. Ўша вақтда давлат ва мактаб битириб чиқувчиларнинг мактабни тамомлаганларидан кейинги тақдири қандай бўлиши билан қизиқмас эди.

Ўқувчини етуклик аттестати олиш учун тайёрлаётган ўрта мактабнинг тутган йўли қандай? Бу йўл ишлаб чиқариш билан боғланмаган китобий билимларнинг муайян курсини ўтишдан иборат. Тўлиқ ўрта маълумотга эга бўлган ёшларимизнинг яқин вақтларгача маълум камчилиги бор эди. Совет ҳокимиятининг биринчи йилларида олий ўқув юртларини ишчилар, деҳқонлар, уларнинг болалари билан, шунингдек, хизматчиларнинг, олимларнинг, меҳнаткаш халқ вакилларининг болалари билан тўлдириш зарурияти туғилган вақтда, ўрта мактаб ҳам шундай кишиларни олий ўқув юртига кириш учун тайёрлашга мослаштирилган эди. Ўрта мактаб бу вазифани тез уддалай олмаганлиги сабабли ва, энг муҳими, ишлаб чиқариш билан боғланган ишчи ва деҳқонлар орасидан тайёрланган кишиларни олий ўқув юртларига етказиб беришни уддалай олмаганлиги сабабли, Совет ҳокимияти ишчи факультетлари тузишга мажбур бўлди, бу ишчи факультетларига катта ёшдаги ишчилар қабул қилинадиган бўлди, бу ишчилар ишчи факультетларида ўрта мактаб ҳажмида билим олиб, олий ўқув юртларига юборилиб турдилар.

Лекин бора-бора бунга зарурият қолмади, шунинг учун ҳам ишчи факультетлари йўқ бўлиб кетганига кўп вақт бўлди. Ўрта мактабнинг ҳам хизмати ёшларни нуқул олий ўқув юртларига кириш учун тайёрлаш билан чекланмайдиган бўлиб қолди. Бизнинг мамлакатимизда ёшлар ёппасига ўрта таълим олсин деган вазифа қўйилди ва бу вазифа амалга оширилмоқда. Биз ҳамма ёшларимизни, миллион-миллион йигитлар ва қизларимизни ўн йиллик ўрта мактабда ўқитиб олишга интилмоқдамиз. Табиийдирки, уларнинг ҳаммасини олий ўқув юртлари ва ўрта махсус ўқув юртлари қамраб ололмайди. Шу сабабли ўрта маълумот олган йигитлар ва қизларнинг ҳаммаси олий ўқув юртларига кириши лозим деган вазифани қўйиш бемаънилик бўлур эди.

Лекин ҳозирги вақтда бизнинг ўн йиллик мактабимиз ёшларни турмушга тайёрлаш вазифасини ҳал қилмаётир, балки уларни фақат олий ўқув юртларига кириш учун тайёрламоқда. Ўрта мактабни тамомлаётган ёшлар, шунингдек оилалар, мактабларнинг педагоглар коллективларининг онгида ҳақиқатан ҳам шундай бўлиши лозим, бизнинг ўрта мактабимиз одамларни фақат олий ўқув юртларини студентлар билан тўлдириш учун тайёрлаб бериши лозим, токи бу кишилар олий маълумот олиб чиқадиган бўлсинлар деган фикр ўрнашиб қолган.

Ўрта мактабнинг вазифалари тўғрисидаги бундай тасаввур нотўғри эканлигини турмуш аллақачонлар кўрсатиб берди. Йигит ва қизларнинг анчагина қисми илгари ҳам ўрта мактабни тамомлаб чиққанларидан кейин олий ўқув юртларига кирмас эдилар. Кейинги йилларда эса, ўн йилликни тамомлаб чиқаётганлар кўпайиб кетганлиги сабабли йигит ва қизларнинг камроқ қисми олий ўқув юртларига кирмоқда. Уларнинг кўпчилиги эса ўрта мактабни тамомлаб ва етуклик аттестати олиб чиққанларидан кейин турмушга тайёрланмаганликлари ва энди қаёққа боришни билмай қолганликлари маълум бўлиб қолмоқда.

Ҳозирги шароитда биз олий ўқув юртларига йилига тахминан 450 минг кишини, шулардан қарийб ярмисини олий ўқув юртларининг кундузги бўлимларига қабул қила оламиз. Мактабда ўн йил ўқиб чиққан ёшларнинг кўпчилиги эса мактабни тамомлаганларидан кейин амалий турмуш учун тайёрланмаган ҳолда қолмоқдалар. 1954 йилдан 1957 йилгача бўлган давр ичида ўрта мактабни тамомлаб чиққан кишилардан 2,5 миллиондан кўпроқ киши олий ўқув юртларига ва техникумларга ўқишга кирмай қолди. Ўрта мактабни фақат 1957 йилнинг ўзидагина тамомлаб чиққан ёшлардан 800 мингдан кўпроқ киши олий ўқув юртларига ва техникумларга кирмай қолди.

Бу йигит ва қизлар ўрта мактабдаги ўқитиш программаси турмушдан ажралиб қолганлиги сабабли ишлаб чиқариш нималигини бутунлай билмайди. Жамият ҳам куч ва ғайратга тўлиб тошган бу ёшлардан қандай яхшироқ фойдаланишни билмаётир. Демак, ёшларнинг ва ота-оналарнинг анчагина қисми бундай аҳволдан қаноатланмай қолмоқдалар. Бу ҳол борган сари сусаймайди, балки кучая беради. Бундай аҳвол бизни жиддий ташвишга солиши лозим деб ўйлайман.

Бундай аҳволни тўғри деб ҳисоблаш мумкин бўлмаса керак, шунинг учун ҳам мен билан суҳбатлашган ўртоқларнинг кўплари умумий ўн йиллик таълимни ташкил этишдаги биздаги мавжуд системанинг тўғрилигига ўзларининг шубҳаланаётганликларини айтмоқдалар.

Очиқ кўриниб турибтики, болаларни мактабларда ўқитаётган ва тарбиялаётган вақтда уларни биринчи синфдан бошлабоқ кейинчалик ижтимоий фойдали ишларда қатнашишлари, меҳнатда, социалистик давлатни ривожлантириш учун зарур бойликларни яратишда қатнашишлари лозимлигига психологик жиҳатдан тайёрлаб бориш керак. Бизда жисмоний меҳнат ақлий меҳнатдан ҳали анча фарқ қилади, эскидан мерос бўлиб қолган яна шундай аҳвол ҳам борки, ёшларнинг албатта олий ўқув юртларига қабул қилиниши ва заводларга ёки колхозларга бориб ишламаслиги лозим бўлган қандайдир бир қисми иззат-ҳурматда қолгандек бўлади. Ёшларнинг қолган қисмлари эса «одам бўлмай қолган», ва «ўз қобилиятини кўрсата олмаган» кишилар деб ҳисобланади. Ана шулар ишлаб чиқаришга бориб ишлаш лозим эмиш. Бу бутунлай нотўғри бўлиб, бизнинг таълимотимизга ва бизнинг истакларимизга зид бир нарсадир.

Одатда, ўрта мактабни тамомлаб чиққан йигит ва қизлар олий ўқув юртига кириб ўқишни давом эттиришни ёки, ҳеч бўлмаганда, ўрта махсус ўқув юртига кириб ўқишни давом эттиришни ўзлари учун бирдан бир мақбул бўладиган ҳаётий йўл деб ҳисоблайдилар. Ўн йиллик мактабни тамомлаб чиққанларнинг: бир қисми фабрикаларга, заводларга, колхозларга ва совхозларга истар-истамас боради, уларнинг баъзилари эса ҳатто бундай қилишни ўзлари учун ор деб биладилар.

Жисмоний меҳнатга мана шундай оқ билакларча менсимай, нотўғри муносабатда бўлиш ҳоллари оилаларда ҳам содир бўлмоқда. Ота-оналар ва уларнинг атрофидаги кишилар, агар ўзларининг ўғиллари ёки қизлари ёмон ўқиётган бўлса, агар сен яхши ўқимайдиган бўлсанг, олтин ёки кумуш медаль олмасанг, олий ўқув юртига киролмай қоласан, заводда оддий ишчи бўлиб ишлашга мажбур бўласан, деб болани қўрқита берадилар. Шундай қилиб, жисмоний меҳнат болаларнинг назарида қандайдир қўрқинчли бир нарсага айлантириб юборилмоқда. Бундай гапларни айтиш социалистик жамият меҳнаткашларини ҳақорат қилиш билан баравар эканлиги ҳақида гапириб ўтирмаса ҳам бўлади.

Бизнинг жамиятимизда жисмоний меҳнатни ҳурмат қилмайдиган, турмушдан ажралиб қолган кишиларни тарбиялашга йўл очаётган бундай зарарли аҳволга энди тоқат қилиб бўлмайди. Социалистик жамиятда берадиган фойдасига қараб меҳнатга баҳо берилиши лозим-ку, меҳнат фақат тўланадиган ҳақ билангина рағбатлантирилиб қолмасдан, шу билан бирга, энг муҳими, совет жамиятимиз меҳнатни ғоят ҳурматлаётганлиги билан рағбатлантирилиши лозим-ку, ахир. Жамият учун энг муҳим нарса, жамиятнинг ҳаёт-момоти бўлган нарса унумдор меҳнат эканлигини, чунки шундай меҳнатгина моддий бойликларни яратиб бераётганлигини ёшларнинг миясига муттасил қуйиб бориш керак. Меҳнат ҳар бир совет кишиси учун ҳаётий эҳтиёждир.

Шуни айтиб ўтиш керакки, мактабни олтин ёки кумуш медаль билан тамомлаб чиқаётган кишиларнинг олий ўқув юртларига киришлари учун имтиёзли шарт-шароит яратиб беришдан иборат бўлган ва кейинги вақтларгача давом қилиб келган практика аҳволни тағин ҳам кўпроқ мураккаблаштириб юборди. Гап шундаки, баъзи ота-оналар ўз болаларига медаллар олиб бериш учун ўқитувчиларга катта таъсир ўтказиб келдилар.

Бундан ташқари ёшларни олий ўқув юртларига танлаб олиш ва қабул қилиш практикасининг ўзида ҳам кўпгина нотўғриликлар бор. Олий ўқув юртларига қабул қилишда конкурс билан имтиҳонлар бериш тартиби гарчи мавжуд бўлса ҳам, лекин шуни эътироф қилиш керакки, олий ўқув юртларига қабул қилиб олиш учун имтиҳонлардан муваффақиятли ўтиш кўпинча кифоя қилмай қолади. Бу соҳада ҳам ота-оналар катта таъсир ўтказмоқдалар. Олий ўқув юртларига кираётган ёшлар орасида, биз ўзимиз конкурсдан ўтганимиздан кейин ота-оналар конкурси бошланади, кўпинча ана шу конкурс ҳамма нарсани ҳал қилади, деган фикр жуда кўп тарқалганлиги бечиз эмас. Бу ҳол эса олий ва ўрта махсус ўқув юртларига кириш учун тенг бўлмаган имкониятлар шароитини туғдирмоқда.

Хўш, мактабимизнинг мана шу ҳамма камчиликларини қандай қилиб йўқотиш керак?

Ёш бўғинларимизни мактабларда тарбиялаш системасини қатъий равишда қайта қуриш зарур.

Бу ишда энг муҳими шуки, шиор ташлашимиз керак ва бу шиор мактабга кирувчи ҳамма болалар учун муқаддас шиор бўлиб қолиши керак, ҳамма болалар фойдали меҳнатга, коммунистик жамият қуришда қатнашишга тайёрланишлари лозим. Фабрикада ёки колхозда, саноат корхонасида, совхозда, МТСда, РТСда ёки муассасада қилинаётган ҳар қандай меҳнат, жамият учун фойдали, ҳалол меҳнат муқаддас меҳнатдир ва жамият ноз-неъматларидан фойдаланаётган ва шу ноз-неъматлар билан яшаётган ҳар бир киши учун зарур меҳнатдир. Коммунистик жамиятда яшаётган ҳар бир киши шу жамиятни қуришга ва уни янада ривожлантиришга ўз меҳнати билан ҳисса қўшмоғи лозим. Ёш бўғинимизни турмушга, фойдали меҳнатга тайёрлаш, ёшларимизни социалистик жамият принципларига ғоят ҳурмат билан қарайдиган қилиб тарбиялаш вазифаси мактабимизнинг асосий вазифаси бўлиб қолиши лозим.

Мактаб ҳар томонлама ўқимишли, фан асосларини яхши биладиган ва шу билан бирликда систематик равишда жисмоний меҳнат қилишга лаёқатли бўлган кишиларни тайёрлаб бериши, ёшларни жамиятга фойдали бўлишга интиладиган, жамият учун зарур бойликларни ишлаб чиқаришда актив қатнашадиган қилиб тарбиялаши лозим.

Бу йўлда қандай амалий тадбирларни турмушга ошириш мақсадга мувофиқ бўлур эди?

Менинг фикримча, ўқувчилар еттинчи, саккизинчи синфни тамомлаганларидан кейин ҳеч бир истисносиз уларнинг ҳаммасини корхоналардаги, колхозлардаги ва шу кабилардаги ижтимоий фойдали меҳнатга қатнаштириш керак. Мактабларни тамомлаб чиққанларнинг ҳаммаси шаҳарда ҳам, қишлоқда ҳам, ишчилар посёлкасида ҳам ишлаб чиқаришга бориб ишлаши лозим, ҳеч ким бундан четда қолмаслиги керак. Бу, биринчидан, демократик иш бўлади, чунки ҳамма гражданлар учун анча тенг шарт-шароит вужудга келтирилади: ҳеч кимни ота-оналарнинг мавқиъи ҳам, уларнинг илтимослари ҳам унумдор меҳнат билан шуғулланишдан озод қилмайдиган бўлади; иккинчидан, бу тартиб ҳамма ёшларни ишчилар синфининг ва колхозчи деҳқонларнинг қаҳрамонлик анъаналари руҳида тарбиялаш учун жуда яхши мактаб бўлади.

Шундай қилиб, мактабимизнинг камчиликларини тугатишнинг бирдан-бир мумкин бўладиган ва зарур шарти шу бўлиши керакки, ўғил болалар ва қиз болаларнинг ҳаммаси мактабда ўқиш даврида заводларда, фабрикаларда, колхозларда, совхозларда қилинадиган жисмоний меҳнатда, жамият учун фойдали бўлган ҳар қандай меҳнатда қатнашишга тайёрлансинлар.

Ўрта ва олий таълимимизнинг бутун системаси инженер-техник, қишлоқ хўжалик, медицина, илмий, педагогика кадрларини, ишчи кадрларни, қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари кадрларини — давлатимиз учун зарур бўлган ҳамма кадрларни яхши тайёрлаб беришни таъминлайдиган қилиб қурилиши лозим. Бу ишни шундай ташкил этиш керакки, кадрларимизнинг ҳаммасини тайёрлаш шу вақтгача бўлганига қараганда тағин ҳам юксакроқ ва малакали қилиб йўлга қўйилсин.

Шу мақсадда ўрта таълимни икки босқичга бўлишни мақсадга мувофиқ дейиш мумкин. Биринчи босқич, афтидан, етти ёки саккиз йиллик мактабдан иборат бўлиши керак, бундай мактабда ўқиш ҳамма учун мажбурий бўлиши лозим. Халқ маорифи ходимлари, кўпгина ота-оналар, саккиз йиллик ўқиш муддати ўқувчиларга зарур умумий маълумот ва политехника тайёргарлиги бериш вазифасини яхшироқ ҳал қилишга имкон беради, деб айтмоқдалар. Бу фикрни тўғри фикр деса бўлади, лекин бу масалаларни ҳар бир иттифоқчи республика ўз шарт-шароитини ҳисобга олган ҳолда мустақил ҳал қилиши мақсадга мувофиқроқдир. Программанинг мазмуни ва бу мактабда машғулотларни ташкил қилишни ҳам жиддий ўйлаб кўриш керак.

Саккиз йиллик мактабда, ўрта таълимнинг биринчи босқичида болаларнинг фан асосларини ўрганишларига, уларни политехник жиҳатдан тайёрлашга ва уларга меҳнат тарбияси беришга, уларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялашга, жисмоний тарбиялашга ва уларда яхши бадиий дидни ривожлантиришга асосий эътибор берилиши лозим. Шу билан бирга мактаб ўқувчиларини ҳаддан ташқари банд қилиб қўйишга йўл қўйиш керак эмас, чунки бундай ҳаддан ташқари банд қилиб қўйиш уларнинг сиҳат-саломатлигига зарар етказади.

Хотин-қизлар меҳнатининг хусусиятини ҳам унутиш ярамайди. Бизнинг мамлакатимизда эркаклар ва хотин-қизлар баббаравар миқдордаги ва сифатдаги меҳнат учун баббаравар ҳақ оладилар. Лекин ўзига хос маиший шароитлар натижасида хотин-қизлар зиммасида бошқа кўпгина вазифалар ҳам бор, шу билан бирга, уларнинг бола парвариш қилишни билишлари, рўзғор тутишни билишлари, маълум даражада овқат пишириш билан шуғулланишлари мутлақо зарур. Бундан буён умумий овқатланиш янада кенг йўлга қўйилади, лекин, афтидан умумий овқатланишда ҳам хотин-қизлар меҳнати асосий ўринни эгаллайди. Шу сабабли мактабдаги ўқиш даврида қизларга овқат пиширишни, бичиш ва тикишни ҳамда хотин-қизларга хос бўлган бошқа ихтисосларни ўргатиш лозим. Мактабнинг ўқув программасида мана шуларнинг ҳаммасини кўзда тутиш керак.

Мактабларнинг моддий базасини жиддий равишда яхшилаш, машғулотларнинг кўп сменалигини, ниҳоят, тугатиш, мактабни замонавий ўқув ускуналари билан таъминлаш керак.

Ўрта таълим олишнинг иккинчи босқичи бир неча йўл билан бориши мумкин. Бу йўлларнинг бири, масалан, шундай бўлиши мумкин: ўқувчи 7-8 йил ўқиганидан кейин мактаб кейинги икки ёки уч йил ичида ўқувчиларга махсус касб ўргатишга асосий эътиборни бериши лозим.

Шаҳарларда ва ишчи марказларида, ишчи посёлкаларида болалар 7-8 йиллик таълим олганларидан кейин, эҳтимолки, фабрика-завод таълими типидаги мактабга бориб ўқишлари лозимдир. Улар ўқишни давом эттира берадилар, лекин бу ўқиш профессионал таълим бериш билан чамбарчас боғланган бўлиши, ўқувчиларнинг ишлаб чиқариш билимларини ва меҳнат кўникмаларини эгаллаб олишларига ёрдам бериши лозим; улар ишлаб чиқаришни юзаки билибгина қолмасдан, шу билан бирга, меҳнат кўникмаларига ҳам эга бўлишлари лозим.

Қишлоқ жойларида ўқувчилар мактабда 7-8 йил ўқиганларидан кейин агрономияга, зоотехникага ва қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларига доир амалий ва назарий билимлар олишлари ёки 2-3 йил ўқитилиб, уларга бирор касб ўргатилиши лозим бўлади, чунки қишлоқда ҳам ёшлар ҳунар-касбнинг муайян турларини ўрганиб олишлари мумкин.

Шундай қилиб, мактабни тамомлаб чиққан ўғил ва қиз болалар тегишли билим ҳамда ҳунар, ишлаб чиқариш кўникмаларини ҳам ҳосил қиладилар, турмушга тайёрланган кишилар бўлиб қадам қўядилар.

Лекин бошқача йўлдан ҳам бориш мумкин: ёшларнинг ўрта таълим олишидаги биринчи босқични мактабларда 8 йил ўқитиш билан тамомлаб, саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққан ўғил ва қиз болаларнинг ҳаммаси ишлаб чиқаришга бориб ишлайдиган бўлсинлар. Умумий таълим мактабини бундай ташкил этганимизда яқин давр ичида ҳар йил 2 миллиондан тортиб 3,5 миллионгача ўсмирларни ишга жойлаштириб қўйишимиз лозим бўлади, буларнинг тахминан 40 проценти шаҳарда, қолганлари эса қишлоқда иш билан таъминланиши лозим.

Шу қадар кўп ёшларни ишга жойлаштириш вазифаси оддий иш эмас, айниқса ҳозирги вақтда хўжалик ходимлар, 18 ёшга етмаган ўсмирлар ва ёшларни унча кўнгил билан ишга олаётганлари йўқ. Лекин бу вазифа партия ва давлатнинг биринчи даражадаги жуда муҳим вазифасидир. Ўсмирларни халқ хўжалигидаги ишларга жойлаштиришга тўсқинлик қилаётган бюрократик ғовларни синдириб ташлаб ва СССР Госпланига 8 йиллик мактабни тамомлаб чиқадиган ўсмирларни ишга жойлаштиришнинг перспектив планини ишлаб чиқишни топшириш зарур бўлади. Бундай план ҳар бир маъмурий-иқтисодий райондаги шароитга қараб, ўсмирларни ўзлари яшаб турган жойда ишга жойлаштиришни ҳисобга олиб, конкретлаштирилмоғи лозим.

Очиқ кўриниб турибтики, шу билан бирга, ўсмирлар саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққанларидан кейин ишга бемалол киришлари учун корхоналарда ўсмирларга алоҳида иш ажратиб қўйиш, техника хавфсизлигига қаттиқ риоя қилган ҳолда, ўсмирларнинг ёшига ва имкониятларига мувофиқ келадиган қилиб корхоналарда махсус цехлар очиш ва иш жойларини тайёрлаб қўйиш масаласини ҳам ўйлаб кўриш керак.

Ўқиш муддати саккиз йиллик бўлган мажбурий таълим мактабини тамомлаб ишлаб чиқаришга бораётган ёшларга турли йўллар билан касбларни эгаллаб олиш имкониятини бериш зарур. Шундай йўллардан бири асосан қисқа муддатли курслар ва бригада шогирдлиги ташкил қилиш орқали ўғил ва қиз болаларга бевосита ишлаб чиқаришнинг ўзида касб ўргатишдан иборат бўлиши мумкин. Бошқа бир йўл ўғил ёки қиз болаларнинг бир ёки икки йиллик махсус профессионал мактабда касб ўрганишидан иборат бўлиши мумкин. Бундай мактабда ўқитиш муддати, программаси ва ўқитишни ташкил этиш масаласини яхши ўйлаб чиқиб, муҳокама қилиш керак бўлади.

Эҳтимолки, саккиз йиллик мажбурий мактабни тамомлаб чиққан ёшларнинг ҳаммасини бўлмаса ҳам, ҳар ҳолда, бир қисмини (тегишли талабларни қондирадиган ва ўзи истаган ёшларни) фабрика-завод шогирдлиги мактабларида ва шунга ўхшаш қишлоқ хўжалик мактабларида ўқитиб, уларга муайян касб ўргатиш мақсадга мувофиқ бўлиб чиқса керак. Юқорида айтиб ўтилган бундай мактабларда ўқувчилар у ёки бу касбни ўзлаштириш билан бир қаторда умумий таълим фанларини ҳам ўқиб ўрганадилар. Яқин йилларгача бизда шундай мактаблар бор эди, бу мактаблар ўз олдига қўйилган вазифани ҳам яхши бажарган эди. Юз минглаб кишилар етти йиллик мактаб негизида ташкил этилган фабрика-завод шогирдлиги ва фабрика-завод таълими мактабларида ўқиб чиққанликлари туфайли малакали ишчи бўлиб қолдилар, яна бунинг устига ўрта маълумотга ҳам эга бўлиб чиқдилар. Бундай мактабларга етти йилликни тамомлаган ўғил ва қиз болалар қабул қилинар эди. Бундай мактабларни тамомлаб чиққанларнинг анчагина қисми ишлаб чиқаришда 2-3 йил ишлаганларидан кейин олий ўқув юртларига кириб ўқидилар ва бу олий ўқув юртларини муваффақиятли тамомлаб, ҳозирги вақтда саноатимизда, транспортда, қурилишда инженер бўлиб ишламоқдалар.

Қишлоқ жойларида ўсмирларга касб ўргатиб, уларни ҳунарли киши қилиб тайёрламоқ учун ўқиш мажбурий бўлган саккиз йиллик мактабларнинг кенг шохобчаларидан фойдаланиш мумкин бўлур эди. Бунинг учун шу мактаблар ҳузурида бир йиллик ёки ярим йиллик курслар очиш, саккиз йиллик мактабларни тамомлаб чиққанларни ўз хоҳишларига қараб, шу курсларда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг у ёки бу оммавий касбига ўргатиш мумкин бўлур эди. Бундай курсларни йирик совхозлар, МТС ва РТС лар ҳузурида бевосита ташкил қилиш мумкин.

Тўлиқ ўрта маълумот берувчи иккинчи босқич тариқасида йигит ва қизларни ишлаб чиқаришдан ажралмай туриб ўқитиш мақсадга энг мувофиқ бўлса керак. Ишлаб чиқариш корхоналаримизда ишчи ёшларнинг кечки (смена бўлиб ишлайдиган) мактабларини очишимиз керакка ўхшайди. Заводга ишга кирган йигит ва қизларнинг ҳаммаси, агар истаса, бундай мактабда илм олишлари мумкин. Сиртқи ўқишнинг яхши ўйлаб ташкил этилган системасини тузиш керак бўлар. Бундай сиртқи таълим системасида ўқувчиларни ўқитиш ишини жуда малакали қилиб йўлга қўйиш лозим. бўлади: лекциялар, тегишли ўқув қўлланмалари кенг равишда нашр қилиб турилиши, истаган кишиларга систематик равишда зарур консультациялар бериб турилиши керак бўлади.

Кечки мактабларнинг ўз ўқувчиларини олий ўқув юртларига киришга тайёрлашдан иборат вазифанигина ўз олдиларига қўйишлари сингари аҳволга йўл бермаслик керак, чунки бундай мактабларда олий ўқув юртларига қабул қилиниши лозим бўлганидан анча кўп ёшлар ўқитилади. Бинобарин, бундай мактабларда ўқувчилар учун фақат ўрта мактаб ҳажмидаги тўлиқ умумий билим олиш билан бирга ўз касбларига доир билимларни такомиллаштириш, чуқурлаштириш имконияти ҳам яратиб берилиши лозим, токи бундай мактабларда анча кенг малака, илм оладиган ишчилар, колхозчилар ва жамиятимизнинг бошқа меҳнаткашлари тайёрланиши лозим, улар тўлиқ умумий ўрта маълумот билан бирга махсус маълумот ҳам олиб чиқадиган бўлишлари керак.

Бинобарин, бизда ҳар бир кишининг ҳозирги ўн йиллик мактаб ҳажмида ўрта маълумот олиш имконияти илгаригидек сақланиб қолади, лекин ҳар бир киши бундай тўлиқ ўрта маълумотни турмушдан ажралиб қолган ҳозирги мактаб орқали олмай, балки биз ҳар томонлама ривожлантиришимиз ва такомиллаштиришимиз керак бўлган кечки ёки сиртқи мактабларда ўқиб оладилар. Шундай бўлиб қолиши ҳам мумкинки, саккиз йиллик мактабни тамомлаб чиққан ўғил ва қиз болада ўқишни янада давом эттириш эҳтиёжи қолмайди, у ё чарчаб қолган, ёки ўрта маълумотга эга бўлиш зарурлигини англарлик даражада ҳали ўсиб етмаган бўлади. Бундай йигит ёки қиз бир мунча вақтгача ўқимайди, фақат ишлай беради. Бундай ёшларнинг ўқишида қандайдир узилиш вужудга келади, лекин улар турмушнинг маъносини тушуниб олиб, ўз билимларини тўлдириш зарурлигига эҳтиёжи туғилгандан кейин ўқишни давом эттирмоқ, ўрта маълумот олмоқ, сўнгра эса олий маълумот ҳам олмоқ учун уларда ҳамиша имконият бўла беради.

Шундай қилиб, ҳар бир йигит ва қиз фабрикаларда ва заводларда ишлаб туриб, жисмоний меҳнатда қатнашмаса ҳам, балки конторада бўлса ҳам ишлаб туриб ва шу тариқа, жамиятда фойдали меҳнат қилиш билан яшаб туриб, агар истасалар, кечки ўқув юртларида тўлиқ ўрта маълумот ола биладилар. Бундай тарбиялаш системаси одамларнинг турмушдан ажралиб қолмасликларига, йигит ва қизларимизнинг тайёргарликка эга бўлган, коммунистик жамиятнинг тўла қимматли меҳнаткашлари бўлиб турмушга қадам қўйишларига, ўзларининг меҳнатлари билан шу жамият учун зарур моддий неъматларни яратишда қатнашишларига ёрдам беради. Одамларни мактабда ўқиётган чоғидаёқ ишлаб чиқариш учун, жамиятда фойдали меҳнат қилиш учун тайёрлай бошлаш керак. Уларга мумкин бўлган билимларнинг ҳаммаси берилсин ва сўнгра улар ишлаб чиқаришга юборила берсин. Ёшлар ишлаб чиқаришда ишлаб туриб ва мактабда ўқиб туриб, жамиятдаги ўз мавқиини топиб олиши, ўз лаёқатлари ва истакларини белгилаб олиши осон бўлади. Улар бирор соҳада ихтисос орттиришлари ва ишлаб чиқаришда ишлаб, тегишли ўқув юртига кириб ўқишлари мумкин. Лекин дастлаб уларни ишлаб чиқаришдан ажратмай ўқитадиган кечки машғулотларда синаб кўриш лозим. Такрор айтаманки, бу ишда ота-оналарнинг жамиятдаги мавқиларидан ва ишлаб турган мансабларидан қатъий назар ҳеч кимга ҳеч қандай истисно бўлмаслиги керак.

Пролетар революциясидан анча олдин В. И. Ленин социализм даврида ўқишни ёш авлоднинг унумдор меҳнати билан пайванд қилиб олиб боргандагина ёшларни тарбиялашни тўғри ташкил этиш мумкинлигини кўрсатиб ўтган эди. «Ялпи унумдор меҳнатни ёппасига ўқитиш билан қўшмоқ учун,—деб ёзган эди В. И. Ленин, унумдор меҳнатда қатнашиш вазифасини, афтидан, ҳаммага юклаб қўйиш зарур». (2 том, 441 бет, тагига В. И. Лениннинг ўзи чизган).

КПСС XX съездидан кейин бизнинг мактабларимизда пастки синфлардан бошлаб меҳнат дарси киритилди, V-VII синфларда болалар мактаб устахоналарида ҳафтасига икки соатдан шуғулланмоқдалар, юқори VIII-X синфларда қишлоқ хўжалигига, машинасозликка ва электротехникага доир ҳафтасига 2 соат практикум ҳамда бевосита корхоналарда ва колхозларда йилига 60-80 соатдан ишлаб чиқариш практикаси киритилди. Бу ҳеч шубҳасиз яхши иш бўлди, лекин ҳали бу ўқитишни унумдор меҳнат билан унчалик қўшмайди, нари борса ўқувчиларни катталар қилаётган меҳнатнинг хилма-хил турлари билан умумий равишда таништиради, холос.

Болалар ўз ёшларига қараб ҳар кун ишлаб чиқаришда ишлашлари лозим, деб К. Маркс ҳам кўрсатиб ўтган эди. Бундай қилиш жуда тўғри бўлади, чунки шундай шароит бўлганидагина ўғил ва қиз болалар меҳнатнинг жуда мураккаблигини ва унинг бутун лаззатини билиб оладилар ҳамда ишчилар коллективига, бу коллективнинг манфаатларига чинакам кириб оладилар.

Мактабларимиз ишини қайта қуриш тўғрисидаги конкрет қоидаларни тузиб чиқаётган вақтда ишлаб чиқаришда ишлаб туриб, ишчи ёшлар ва қишлоқ ёшлари мактабида муваффақиятли равишда ўқиб турган ўқувчиларга маълум имтиёзлар беришни ўйлаб кўриш лозим бўлади. Эҳтимолки, уларни ҳафтада 2-3 кун ишлаб чиқаришдаги ишдан озод қилиб, шу кунларда ўқиш билан тўла равишда шуғуллана олишларига имкон бериб қўйиш керакдир.

Бу мактабларда ўқиш муддатига келганда ўқувчиларнинг ҳаддан ташқари банд бўлиб қолишларига йўл қўймаслик мақсадида бу муддатни, ҳар ҳолда, 3-4 йиллик қилиб белгилашга тўғри келса керак. Бу масала ҳам махсус равишда ўрганишни талаб қилади.

Шуни яна бир марта уқдириб ўтмоқчиманки, мактаб системасини ўзгартиришга доир менинг бу хатимда баён қилинган таклифлар ўрта таълим миқёсини камайтиришга ва уни етти ёки саккиз йиллик ўқиш билан алмаштиришга қаратилган таклифлар эмас. Кечки ва сиртқи мактабларни кенг равишда кўпайтириш истаган кишиларнинг ҳаммасига тўлиқ ўрта маълумот, сўнгра эса олий маълумот олиш имкониятини беради.

Биз шу нарсани унутишимиз мумкин эмаски, етти йиллик таълим олиш мажбурий қилиб қўйилганига қарамай, ҳозирги вақтда ёшларнинг анчагина қисми тўлиқ ўрта маълумот олиш уёқда турсин, ҳатто етти синфни ҳам тамомлаётгани йўқ. СССР Марказий статистика бошқармасининг маълумотларига қараганда, ҳатто бир синфда икки йил қолаётганларни ҳисобга олган тақдирда ҳам, биринчи синфга кириб ўқий бошлаган болаларнинг тахминан 80 процентигина кейинги йилларда еттинчи синфни тамомлаб чиқмоқда. Бу шуни кўрсатадики, мажбурий етти йиллик таълим принципини ҳали ҳам тўла равишда амалга оширишдан узоқда турибмиз.

Халқ маорифи системасини ўзгартиришга доир юқорида айтиб ўтилган таклифлар етти йиллик ёки саккиз йиллик мактабда мажбурий ўқитиш принципини амалда бажаришга ёрдам беради деб ўйлайман.

Ёппасига мажбурий тўлиқ ўрта маълумот беришни бизда шу вақтгача амалда қўлланилиб келинган тарзда жорий қилишга келганда бутун маълумотлар ҳозирги вақтда буни жорий қилиш мақсадга мувофиқ бўлиб чиқмаслигини кўрсатади.

Бундай савол туғилади? Халқ маорифининг таклиф қилинаётган системасига тўла равишда ўтиш керакми ёки ҳозирги мавжуд ўрта мактабнинг ишига лозим бўлган ўзгартишларни киритиб, бундай ўрта мактабларнинг маълум қисмини сақлаб қолиш мақсадга мувофиқ бўладими? Тўлиқ ўрта политехника мактабларининг нисбатан бир озроқ қисмини сақлаб қолиш мумкин бўлур эди, лекин бунинг учун шу мактабларда меҳнат кўникмаларини ўргатишнинг ва унумдор меҳнатда қатнашишнинг салмоғини кўпайтиришни мутлақо шарт қилиб қўйиш керак, шу мактабларни тамомлаб чиққан кишилар олий ўқув юртларига кирганларида эса улардан икки йиллик ишлаб чиқариш стажи талаб қилиш керак деган фикр бор. Бу масала ҳам синчиклаб ва ҳар томонлама муҳокама қилишни талаб этади ва шундай муҳокама қилинганидан кейин тўғрироқ ҳал қилинади.

(ОХИРИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Мактабнинг турмуш билан алоқасини мустаҳкамлаш ҳақида ва мамлакатда халқ маорифи системасини янада ривожлантириш тўғрисида

(БОШИ ИККИНЧИ БЕТДА).

Халқ маорифининг янги системасида ёшлик чоғидаёқ масалан, математикага, музикага, тасвирий санъатга қобилияти борлиги очиқ маълум бўлиб қолган алоҳида истеъдодли болалар учун, мустасно тарзида, тегишли ўрта мактаблар очиб қўйишни кўзда тутиш керак, токи бундай истеъдодли болалар тегишли олий ўқув юртларига кейин кириб ўқиш учун зарур бўлган ўрта маълумотни олиб чиқадиган бўлсинлар. Бизнинг давлатимиз халқ орасида туғилаётган талантларни тўғри ривожлантира олиши ва улардан тўғри фойданала олиши учун шундай қилиш зарур.

Башарти, мактабни қайта ташкил қилиш зарур деб топилса (турмуш буни қатъий талаб қилмоқда), бу ишни шундай тарзда бажариш керакки, токи олий ўқув юртларини тўлдирмоқ учун зарур миқдордаги ўқувчилар тайёрлашда узилиш бўлишига йўл қўйилмайдиган бўлсин. Шундай қилиш керакки, мактабда ўқитишнинг ҳозирги мавжуд тартибидан янги тартибга ўтиш даврида мамлакатнинг махсус ўрта ва олий ўқув юртларида халқ хўжалигимиз учун мутахассислар тайёрлаш ишига халал етмайдиган бўлсин.

Афтидан, мана шу ўтиш даврида (3-4 йил давомида) ҳозирги мавжуд ўн йиллик мактабларнинг қандайдир бир қисмини сақлаб қолиш керак бўлур. Эҳтимолки, мавжуд мактабларда ўқиётган қобилиятли ўқувчиларни танлаб олиб, масалан, физикани, математикани, биологияни, чизмакашликни ва шу кабиларни ўрганишга айниқса лаёқати борлиги аниқланган истеъдодли болаларни муайян мактабларда тўплаб ўқитиш мақсадга мувофиқ деб топилар. Бундай истеъдодли болаларни маълум лаёқатларига қараб олий ўқув юртларига кириш учун тайёрлаш яхшироқ бўлур эди. Шундай қилинганида бизнинг махсус олий ўқув юртларимиз аниқ фанларни ва бошқа фанларни эгаллашга яхшироқ тайёрланган йигит ва қизларни қабул қиладиган бўлиб қоладилар.

ОЛИЙ МАКТАБ ТЎҒРИСИДА

Ўрта мактабга нисбатан бўлгани сингари олий таълим системасини ҳам синчиклаб кўриб чиқиш мақсадга мувофиқ бўлиб қолмоқда. Ҳозирги вақтда олий ўқув юртларини тамомлаб чиқаётган ёшларнинг кўплари ишлаб чиқаришда ишлаш учун етарлик тайёрланмаган, иш практикасини яхши билмайдиган кишилар бўлиб қолмоқда.

Ўғил ва қиз болалар ҳозирги вақтда 17 ёшда ўн йиллик мактабни тамомлайдилар. Шундан сўнг дарҳол институтга кириб, уни 22-23 ёшда тамомлаб чиқадилар. Буларни қандай қилиб мутахассис деб бўлади?

Шуни ҳам унутмаслик керакки, ҳозирги вақтда ёшларимиз мактабни тамомлаб чиқишлари биланоқ, олий ўқув юртига кирганларида касбни қандай танлаб оладилар. Кўп ҳолларда, эҳтимолки кўпчилик ҳолларда ҳам, бундай касб танлаш тасодифий бўлади. Шу сабабли кўпинча йигит ёки қиз ўзи танлаб олган олий ўқув юртига киролмай қолганида, фақат олий маълумот олсам бўлгани, деб бошқа ҳар қандай, ҳаттоки, бутунлай бошқача профилдаги олий ўқув юртига ариза беришдан қайтмаслиги сингари ҳоллар ҳам кўп учрайди. Шундай ҳоллар ҳам оз эмаски, эндигина олий ўқув юртини тамомлаб чиққан ёш мутахассислар ўзлари олган касбга ҳеч қизиқмайдилар ёки бошқа олий ўқув юртига ўқишга кирадилар, ёхуд ўз ихтисосларига тўғри келмайдиган ишда ишлайдилар. Бунинг сабаби аввало шуки, ҳозирги вақтда ёшлар мактабни тамомлаб чиққанларидан кейин, уларда ҳеч қандай турмуш тажрибаси бўлмайди.

Бир қанча тармоқлардаги олий ўқув юртларида мутахассислар тайёрлаш ҳам нотўғри олиб борилмоқда.

Қишлоқ хўжалик тармоғини олиб кўрайлик. Кўпгина капиталистик мамлакатларда қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларининг студентлари ўқиш даврида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида албатта ишлайдилар. Биз бўлсак, баъзан студентларимизни нотўғри тарбияламоқдамиз. Темирязев номидаги қишлоқ хўжалик академиясини олиб кўринг. Бу академияда студентлар далаларда эмас, асосан жўяклардаги экинларни кўрсатиб ўқитилади. Улар сигирларни ва бошқа ҳайвонларни турмушда талаб қилинганидек хўжаликда ўрганмасдан, асосан макетларга қараб ўрганадилар. Студентларга хизмат кўрсатаётган ходимлар ўрта ҳисобда ҳар бир студентга бир кишидан кўпроқ тўғри келади. Шу ҳам совет олий мактаби деб аталади. Мен буни нотўғри деб ҳисоблайман. Шу сабабли, колхоз кадрлари тўғрисида гап борганида, бизга ёшлар керак эмас, нега бизга ёшларни юборяпсиз, деган гапларни жуда кўп эшитаётирман, баъзан ҳатто ёш мутахассисларни ҳимоя қилиб гапиришга ҳам мажбур бўлиб қоламан. Кўпгина колхоз йиғилишларида мутахассислар тўғрисида гап бошланиши биланоқ шундай гаплар айтилганлигини эшитганман. Бунинг сабаби нима? Бунинг сабаби шуки, бу ёш мутахассисларнинг кўпчилиги тажрибасиз кишилардир. Колхозга мутахассис деб юборилган қиз ёки йигит уёғ-буёғни айланиб юришдан бошқани билмайди, хўжаликни қандай қилиб яхши олиб бориш тўғрисида раисга амалий ёрдам беролмайди. Натижа шундай бўлиб чиқадики, колхоз раиси ёки бригада бошлиғи бўлган чала савод тажрибакор гарчи яхши назарий тайёргарлиги бўлса ҳам, лекин назарияни практика билан боғлаб олиб боришни билмайдиган ва колхозга мутахассис бўлиб келган шу ёшларга қараганда хўжалик учун қимматли киши бўлиб қолади. Агар шу ёш мутахассис ўқув юртини эҳтимолки, 3-4 йил кейин битирса ҳам, лекин қишлоқ хўжалигидаги ишлаб чиқариш процессларининг ҳаммасини ўзи ўтиб чиққанида эди, унинг берадиган фойдаси бошқача бўлур эди, ана ўшанда олий ўқув юртларимизни тамомлаб чиқаётган ёш мутахассисларга бошқача назар билан қарайдиган бўлиб қолар эдилар.

Бизнинг олий ўқув юртларимизда ҳозир ҳам ишлаб чиқариш практикаси бор деб бу гапимга эътироз билдиришлари мумкин. Ҳа, бор, лекин жуда ёмон ташкил қилинган. Ишлаб чиқариш практикасини ҳозирги вақтда бўлаётганидек қилиб эмас, балки анча чуқурроқ қилиб ўтиш керак. Ҳозирги вақтда практикага борган студентлар кўп вақтларини заводда айланиб юриш билан ўтказадилар; бир студент ишлайди-ю, ўн-ўн беш студент унга қараб туради, станокка яқин келгани қўрқади. Корхоналарнинг маъмуриятлари ҳам практикантларга кам ишонадилар, чунки студентларнинг малакаси йўқ, агар унга иш станоги бериб қўйса, ишлаб чиқариш қувватлари, ишлаб чиқариш имкониятлари бой бериб қўйилади. Корхоналар бундай практикантларни ёқтирмайдилар.

Студентларимиз ўз касбига доир ишни мукаммал билиб олган кишилар бўлиши керак. Ана шунда бундай студентлар практикага борганида уларни қучоқ очиб кутиб оладилар, чунки улар зарур касб, ҳунар, меҳнат кўникмалари билан бир қаторда уларнинг илмлари ҳам юқори даражада ривожланган бўлади ва улар унумлироқ ишлай оладиган, у ёки-бу операцияни қандай қилиб яхшироқ, унумлироқ қилиб бажариш мумкинлигини ишчиларга кўрсатиб бера оладиган бўлиб қоладилар.

Ниҳоят, шу фактдан ҳам кўз юмиб бўлмайдики, ишчилар ва колхозчиларнинг олий ўқув юртларида ўқиётган болалари ҳали ҳам кам. Масалан, Москва олий ўқув юртларида ўқувчи студентлар орасида ишчи ва колхозчиларнинг болалари атиги 30-40 процент. Қолган студентлар хизматчиларнинг, зиёлиларнинг болаларидир. Албатта, бундай аҳволни сира ҳам нормал аҳвол деб бўлмайди. Ишдан ажралмай туриб, олий ўқув юртларида ўқиётган ишчилар ва колхозчиларнинг ўзлари бизда бармоқ билан санарлик эканлигини гапириб ҳам ўтирмайман.

Олий таълим системасини қайта қуриш, уни ишлаб чиқаришга яқинлаштириш ва ишлаб чиқариш билан чинакам боғлаб қўйиш керак. Олий ўқув юртларига турмуш тажрибаси бўлган, амалий ишда ишлаб стаж орттирган ёшларни қабул қилиш керак. Ўрта мактабни қайта қуриш бу масалани тўғри ҳал қилишга ёрдам беради. Олий ўқув юртларига ўқишни давом эттиришга қобилияти ва истаги кўпроқ бўлган кишиларни қабул қилиш керак. Олий ўқув юртига қабул қилинаётган вақтда унга кириш учун билдирилган истакнинг ўзигина ҳисобга олиниб қолмасдан, шу билан бирга, жамоат ташкилотларининг (касаба союзи, комсомолнинг) унинг фаолиятига берган баҳоси ҳам ҳисобга олиниши лозим, токи олий ўқув юртига кирувчилар тайёргарликлари жиҳатидан ҳам лаёқатлари жиҳатидан ҳам, бундай киши ўзига қилинган сарфларга муносиб бўлишига, ҳақиқатан ҳам ишлаб чиқаришнинг чинакам фойдали раҳбари бўлиб чиқиши мумкинлигига бўлган ишонч жиҳатидан ҳам танлаб олинадиган бўлсинлар.

Олий мактабимизни ва биринчи навбатда техника олий мактабини ривожлантиришда кўпроқ кечки ва сиртқи таълимни кўпайтириш йўлидан бориш керак. Олий ўқув юртларининг кўпчилигида ўқишнинг дастлабки икки-уч йилида ишлаб чиқаришдан ажратмай ўқитиш мақсадга мувофиққа ўхшайди. Бу тартиб ўқишга киришни истаган жуда кўп ёшлар орасидан бу истак вақтинча қизиқиш эмас, балки ўқишга ҳақиқатан ҳам ўзининг муштоқлигини, ўзининг сабрли ва меҳнатсевар эканлигини кўрсатган кишиларни танлаб олишга имконият беради. Фақат шундан кейингина учинчи курсдан сўнг студентларга енгилликлар берилиши — ҳафтасига уч кун ишлаб чиқаришдаги ишдан уларни озод қилиб қўйиш мумкин. Олий ўқув юртларида ўқишнинг кейинги икки йили давомида эса студентларни ишлаб чиқариш практикасини ўтиш учун зарур бўлган вақтдан ташқари ишлаб чиқаришда ишлашдан батамом озод қилиб қўйиш мақсадга мувофиқ деб топилиши мумкин.

Биз умуман кечки ва сиртқи олий ва ўрта махсус таълим бериш масаласини асосли равишда ўйлаб чиқишимиз керак. Шунга эришиш зарурки, одамлар жамиятда фойдали меҳнат қилиш билан шуғулланганлари ҳолда, ишдан бўш вақтларида, ўз истакларига қараб, санъат, сураткашлик, музика, гуманитар фанлар ва шу кабиларни ўргатадиган ва ўқитадиган ўқув юртларида ўқиш учун кўпроқ имкониятга эга бўлсинлар. Давлат ва айниқса касаба союзлар бу соҳада жамиятимиз меҳнаткашларига ёрдам беришлари лозим.

Завод-олий техника ўқув юртларининг ишларини яна қайта бошлаб юбориш тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш керак эди, деб ҳисоблайман. Ўтмишда бундай завод-олий техника ўқув юртлари тузук натижалар берган эди, шундай йўл билан билим ва мутахассис дипломини олган ва мамлакат халқ хўжалигида ишлаб турган инженерлар оз эмас. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, буларнинг жуда катта кўпчилиги ўз ишини яхши билган мутахассислар, жуда яхши инженерлардир.

Қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларида ўқитишни қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида ишлаш билан қўшиб олиб боришни, эҳтимолки, мавсумий принцип асосига қуриш керакдир. Йирик хўжаликлар ҳузурида, совхозлар ҳузурида ташкил этилган институтларда ўқитиш лозим. Бундай хўжаликларда ўқув корпуслари, лабораториялар ва амалий иш олиб бориладиган хўжаликлар бўлиши лозим. Ёки, ҳар ҳолда, қишлоқ хўжалик олий ўқув юрти ҳузурида катта, бақувват намунали ўқув хўжалиги бўлиши лозим. Студентлар ўзлари ҳайвонларни парвариш қилишлари, машиналарни ремонт қилишлари, шу машиналарни ўзлари ишлата билишлари, ўзлари экиб, ўзлари ўстириб ва ҳосилни ҳам ўзлари йиғиб-териб олишлари лозим.

Университетларнинг, медицина, педагогика ва бошқа олий ўқув юртларининг ишларини ҳам практика билан мустаҳкам боғлаб қўйиш керак. Бундай боғлашнинг формалари синчиклаб ўйлаб чиқилиши лозим, албатта.

Олий мактабларимизнинг ишларида бошқа камчиликлар ҳам кўп: студентлар албатта шуғулланишлари лозим бўлган машғулотлар билан ҳаддан ташқари кўп банд қилиб қўйилганлар ва мустақил ишлаш учун уларнинг вақти кифоя қилмаётир, ўқитувчилар орасида юқори малакали мутахассислар кўп бўлса ҳам улар илмий ишда тузук қатнашмаётирлар. Ижтимоий фанларни ўрганишни ва ғоявий-тарбиявий ишларни ташкил этишни анча яхшилаш талаб қилинади. Олий таълим системасини қайта қуриш бу камчиликларни йўқотишга ҳам ёрдам бериши лозим.

Ўрта махсус таълим бериш системаси ҳам мана шу йўлда қайта қурилиши керак.

* * *

Ўрта ва олий таълим масаласи хусусида комсомолнинг XIII съездида мен айтиб ўтган ҳамда мамлакатда анча кенг равишда муҳокама қилиниб, ижобий фикрлар айтилган гапларга қўшимча равишда айтиб ўтмоқчи бўлган баъзи мулоҳазаларим шулардир.

Эҳтимолки, бу масалаларни Марказий Комитет Пленумида муҳокама қилиш зарур деб топилар, чунки бу масалалар миллион-миллион кишиларга, бутун жамиятга таалluқли масалалардир ва бу масалаларни тўғри ҳал қилиш жамиятимизнинг янада моддий ва маънавий ривожланиши учун жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Марказий Комитет Пленуми муҳокама қилиб чиққанидан кейин, эҳтимолки, шу масалаларни умумхалқ муҳокамасига қўйиш учун тегишли тезисалрни ишлаб чиқиш, сўнгра эса, СССР Олий Советининг сессиясини чақириб, мамлакатдаги халқ маорифи масалаларини шу сессияда ҳам муҳокама қилиш ва бу масалаларни ҳал қилишнинг умумий йўлини белгилаб бериш фойдали бўлади деб топилиши мумкин. Бироқ, бу ишни шундай қилиш керакки, ўрта ва олий мактабга доир конкрет қарорлар иттифоқчи республикалар Олий Советларининг сессияларида узил-кесил қабул қилинадиган бўлсин, чунки ҳар қайси республикада таълим-тарбия системаси масаласини ҳал қилиш иттифоқчи республикалар Олий Советларининг ҳуқуқ доирасига дахлдор ишдир.

Шуни жуда қатъий қилиб уқтириб ўтиш керакки, мамлакатда халқ маорифи ишининг ҳаммасини яхшилашни турмушнинг ўзи қатъий талаб қилмоқда.

Н. ХРУШЧЕВ.

(«ПРАВДА» 1958 йил 21 сентябрь).

Бернар Б. ДАДЬЕ

(Фил Суяғи Қирғоғи)

СЕН ЎЗИНГ ҲОКИМ

Мен уларга бегона
Муҳитдан чиқдим.
Мен бошқача инсон фарзанди.
Мен ҳақда бир сўз йўқ
Китобларида
Чунки мен оддий халқ намояндаси!
Аммо бу бўронли
Асрда Африка
Уйғонди.
Инсонлар бўлмангиз гумроҳ!
Чорраҳаларда,
Баобаб остида,
Тюрьмада,
ишчилар баракларида
Мен нидо қиламан
Ҳар бир одамга:
Сен — халқсан,
Демак сен хўжайинсан!
Консерва, гугурт,
ва пўлат короллигининг
Номини ўзига ўзлаштирганлар,
Меҳнатинг туфайли айшини қуриб
Қўл-оёғинг кишанлаганлар,
Асрлаб бўғзингдан бўғиб турганлар,
Бойликка лиқ тўла сандиққа чиқиб
Ўйлайди назлида
Бизнинг эрк ва бахт
ер остига кўмилган, дея.
Улар ўз бойлиги,
Ҳукмронлиги —
Туфайли чиранур,
Бўлиб маст-аласт.
Эзувчи, жафоли
меҳнат кундасин
Бўйнингга сен осиб юрганинг учун
Фойдани ҳар оқшом
Қилиб сарҳисоб,
Қора деб шаънингга
Улар нақл ўқир.
Гардонинг ачитиб, ёндирур қамчи,
Аммо сен халқдирсан,
Демак сен ҳоким!
Эй ҳоким халойиқ!
Биласанми сен
Уларнинг бу чиркин таҳқирларини?
Шарм-ҳаё қилмасдан орзунгни
топтаб,
Чеккан азобингдан шод-хуррам
бўлиб,
Кўксингни этикла босиб туришар.
«Сен — қулсан! Қул бўлиб қол!»
деб вайсашар
Азобнинг зўридан боқишинг аянч.
Шу зайил хўжайин эрурмисан сен?
Шубҳасиз, ҳа, фақат сансан
хўжайин.
Сен — ҳоким!
Шу ер-ла қонинг омухта.
Сен шоли экарсан,
Кўприк қурасан,
Сен мата тўқийсан.
Сен ўзинг
Фақат!
Очликда эзилиб, юпун, яланғоч,
Бошпана билмасдан, емакка зорсан.
Тупроқда ётарсен қамоқхонада,
Бечора халойиқ—шўрлик хўжайин
...Уларга ёт бўлган муҳитдан менман.
Мен шундай бир қудратли инсон!
Мен ҳақда бир сўз йўқ
Китобларида
Чунки мен оддий халқ намояндаси!
Бўронли асрда
Кекса Африка
Уйғонди.
Инсонлар бўлмангиз гумроҳ!
Чорраҳаларда
Баобад остида,
Тюрьмада, ишчилар баракларида
Мен нидо қиламан ҳар бир одамга
Шу она юрт қашшоқларига.
Сен заводлар шоҳисан!
Далалар шоҳи!
Сен — халқсан,
Демак сенсан хўжайин!

Русчадан **Зоҳиджон ОБИДОВ** таржимаси.

ОСИЁ ВА АФРИКА МАМЛАКАТЛАРИ ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ КОНФЕРЕНЦИЯСИ ОЛДИДАН

Суратда: Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари конференциясини ўтказиш Осиё-Африка тайёргарлик комитети аъзоларидан бир группаси. И. Гильдин фотоси.

Жак РАБЕМАНАНДЗАРА

(Мадагаскар)

Арол демак фақат бир сўздир

Мана! Тюрьма
Исканжалари
Бўлмоқда пора,
Ҳам деворлар,
Ҳамда тўсиқлар
Барча-барчаси
Қуламоқдадир.
Кенг уфқлар уринар бекор
Сени бўғмоқ-чун.
Ҳатто фалак сен узра ўзи
Ёрилмоқдадир
Эй Мадагаскар!
Салом арол!
Салом дарду ғам ҳудудидан.
Жондан сени севаман, арол!

. . . .

Арол, сенинг
Улуғ айёминг,
Истиқболинг,
Кечмишингнинг якунларини
Ким куйлайди?
Айтчи арол, ким?

. . . .

Арол демак —
Фақат бир сўздир...
Ким уни куйлар?
Бу сўз тиғдай тил кесади,
Бўйнингдаги сиртмоқни,
Бу сўз вужудингдаги
Кишанни этур пора.

. . . .

Арол демак
фақат бир сўздир...
Бу сўз танҳо бир сўздир,
Ҳам дастлабки, сўнгги сўз...
Бу сўз — яшин,
Бу сўз — ўқ.
Кекса ердай қадимий,
Ҳам шу кундай навқирон..,
Унда жанглар шовқини,
Унда зафар нидоси,
Унда тинчлик байроғи!
Бу сўз бизнинг орзумиз,
Бу сўз бизнинг кишандир,
Бу сўз бизларнинг мотам.
Бу сўз акс этиб турар
Тулларнинг кўз ёшида,
Оналар кўз ёшида,
Етимлар кўз ёшида.
У юксалар қабрдан,
Унган ҳар бир чечакда,
У бор ҳар бир маҳбуснинг
Уйқусиз тунларида.
Бу сўз, фақат ушбу сўз.
Захвар байроғи каби
Юксалар чўққи сари
Буни етказар сарҳуш
Еллар дунё халқига
Эрк!
Озодлик!
Эрк!-дея.

ТАСС АХБОРОТИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев Тайвань районидаги аҳвол тўғрисида 19 сентябрда АҚШ президенти Д. Эйзенхауэрга мактуб юборганлиги ҳақида матбуотда хабар берилган эди. Америка ҳукмрон доираларининг Тайвань бўғози районидаги агрессив ҳаракатлари натижасида Узоқ Шарқда кескинликнинг кучайганлиги тинчлик ишига хавф туғдираётганлигидан жиддий ташвишланиш Совет ҳукумати бошлиғининг Америка Қўшма Штатлари президентига мурожаат қилишини тақозо этган эди. Совет ҳукумати бошлиғининг бу мурожаатига ҳамма ерда жамоатчилик Совет Иттифоқининг бутун дунёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун изчиллик билан олиб бораётган курашида янги муҳим ташаббуси деб баҳо берди.

Тайвань районида тинчликни сақлаш ишига хавф туғдираётган аҳвол учун бевосита жавобгар бўлганлар Н. С. Хрушчевнинг мактубига бошқача баҳо бердилар: ТАССга маълум бўлишича, АҚШнинг Москвадаги элчихонаси Н. С. Хрушчевнинг АҚШ президенти номига ёзган мактубини Америка ҳукуматининг топшириғига мувофиқ, гўё, мақбул бўлмаган мактуб деб 21 сентябрда қайтариб берган.

АҚШ ҳукуматининг бу тадбирига Америкадаги раҳбар доираларнинг ақл-идрок овозига қулоқ солишни истамаётганликларини исбот этувчи далил, бу доиралар халқларнинг дунёни уруш ёқасига келтириб қўядиган қилич яланғочлатиш сиёсатига хотима бериш ва ҳал этилмаган халқаро масалаларни тинч ҳал этиш йўлига ўтиш ҳақидаги талаби билан жуда кам ҳисоблашаётганликларини кўрсатувчи янги мисол демасдан бошқача баҳо бериш қийин. Бу жавоб мазкур доиралар вакилларининг «тўғри сўз туққанингга ёқмас» қабилида ҳаракат қилаётганликларини яна бир марта исбот этади.

Совет ҳукуматига келганда шуни айтиш керакки, у тинчликни сақлаш ишини бундан буён ҳам актив ва изчиллик билан ҳимоя қилади, сиёсатлари ер юзининг гоҳ бир қисмида, гоҳ бошқа бир қисмида жиддий халқаро низолар ўчоқларини доим вужудга келтираётганларга ёқиши ёки ёқмаслигидан қатъий назар ҳақиқат гапларни айта беради.

СССР Медицина фанлари академиясининг сайёр сессияси

СССР Медицина фанлари академиясининг сайёр сессияси Тошкентда тўрт кун давом этди. Унинг охирги мажлиси СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги Илмий кенгаши президиумининг ҳамда Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистон соғлиқни сақлаш министрликлари илмий кенгашлари иштирокида ўтди. Мажлисда медицина фанини тараққий эттиришнинг перспектив планлари тўғрисида докладлар ҳамда илмий кенгашларнинг иши тўғрисидаги ҳисоботлар муҳокама қилинди.

СССР Медицина фанлари академияси президиуми илмий-план комиссияси раисининг ўринбосари, академия корреспондент-аъзоси Д. А. Ждановнинг 1959 — 1965 йилларда мамлакатда медицина фанини ривожлантириш перспектив плани тўғрисидаги доклади мажлис қатнашчиларини ғоят қизиқтирди.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги илмий кенгашининг раиси профессор Э. И. Отахонов сессия қатнашчиларини республикада медицина фанининг аҳволи ва уни ривожлантириш перспективлари билан таништирди.

Қозоғистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги илмий кенгашининг раиси профессор М. Х. Фаризов сессияда қилган ўз докладида Қозоғистон ССР да медицина фани соҳасидаги тадқиқот ишларининг кенг авж олдирилганлиги ҳақида гапирди. Шунингдек, Туркманистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги илмий кенгашининг раиси профессор И. Ф. Березин, Тожикистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги илмий кенгашининг раиси доцент В. А. Савенко, Қирғизистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги илмий кенгашининг раиси профессор Н. В. Катоғовичлар ҳам илмий кенгашларнинг фаолияти ва медицина фанини ривожлантириш перспектив планлари тўғрисида доклад қилдилар.

Сессия тақдим этилган докладларни муҳокама қилиб, улар юзасидан қарорлар қабул қилди. Қарорларда медицина фанини янада ривожлантириш соҳасида конкрет тавсиялар берилган.

Сессияда СССР Медицина фанлари академиясининг вице-президенти профессор В. Д. Тимаков охирги сўзга чиқади.

В. Д. Тимаков СССР Медицина фанлари академиясининг президиуми ва сессиянинг ҳамма қатнашчилари номидан Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетига, Ўзбекистон ССР ҳукуматига ва республика Соғлиқни сақлаш министрлигига сайёр сессияга катта эътибор берганликлари учун қизғин ташаккур изҳор қилди. (ЎзТАГ).

Муваффақиятимизни мустаҳкамлаймиз

Поёнсиз мамлакатимизнинг ҳамма бурчакларидан ҳар куни янгидан-янги хуш хабарлар келиб турибди. Бугун бир область ғаллачилик планини ошириб бажаради, иккинчи кун бир совет шаҳрида улкан электростанциянинг муддатидан илгари ишга туширилганлиги тўғрисида хабар келади, бошқа куни яна бир катта ғалаба тўғрисида Партия ва Ҳукуматга рапорт берилади. Буларнинг ҳаммаси партиямиз XX съезди тарихий қарорларини изчиллик билан амалга ошириш йўлида қилинаётган улуғвор ишлардир. Совет халқи XX съезд қарорларини амалга ошириш учун курашиб, саноат соҳасида ҳам, қишлоқ хўжалиги соҳасида ҳам, маданият соҳасида ҳам жуда катта ютуқларга эришди.

Бизнинг колхозимиз аъзолари ҳам партиямиз XX съезди қарорлари асосида иш олиб бориб, картошка, сабзавотдан юқори ҳосил етиштиришда, чорва маҳсулотини кўпайтиришда яхши натижага эришдилар. Ҳозирги замон қишлоқ хўжалик техникаси билан қуролланган колхозимиз картошка ва сабзавот экинларидан олинадиган ҳосилни йил сайин ошириб бормоқда.

Партиямиз XX съезди тарихий қарорларини тўла амалга ошириш учун курашаётган, XXI съезд шарафига социалистик мусобақани кучайтираётган колхозимиз аъзолари 18 сентябрда йиллик планни 114 процент бажардилар. 155 гектар ерга экилган картошканинг ҳар гектаридан 12 ярим тоннадан ҳосил топширилиши лозим эди. Ҳаммаси бўлиб 2195 тонна, шу жумладан, 50гектар ердаги эртаги картошкадан 645 тонна ҳосил йиғиб топширдик. Помидор, пиёз, карам, бодрингдан ҳам шундай юқори ҳосил олинди. Ҳали далада картошка ҳам, сабзавот экинлари ҳам жуда кўп. Биз яқин кунлар ичида давлатга яна минг тонна картошка, пиёз, қовун-тарвуз ва бошқа маҳсулотлар топширамиз. XXI съезд шарафига тўёна ҳозирлаш ниятида фидокорона меҳнат қилаётган колхозчиларимиз планни бажаргандан кейин ҳам тайёрлов пунктига ҳар куни 88-90 тоннадан қовун-тарвуз, пиёз, бодринг, помидор, карам жўнатмоқда ва гектаридан 15,9 тоннадан маҳсулот топшириш тўғрисидаги мажбуриятни тезроқ бажариш учун астойдил ҳаракат қилмоқда.

Қаюм Азимов, Зуҳур Юсупов, Одилбек Қосимбеков, Турғун Йўлчиев ўртоқлар бошлиқ бригадалар барча хил экинлардан мўл ҳосил етиштирдилар. Азимов бошлиқ бригада 16 гектар ерга картошка экан эди. Шундан 2 гектари эртаги бўлиб, ҳар гектаридан 13 тоннадан ҳосил йиғиштириб олди. Бригада қолган 14 гектар ердаги картошканинг ҳам ҳар гектаридан 13 тоннадан ҳосил топширмоқчи. 6 гектар ердаги помидорнинг ҳар гектаридан 20 тоннадан ҳосил олиш планлаштирилган эди. Бригада бу помидорнинг гектаридан 30 тоннадан ҳосил олмоқчи. Пиёз, қовун-тарвуз, кечки сабзи, ош лавлаги ва бошқа экинлардан ҳам шу каби катта ҳосил олинади.

Юсупов бошлиқ бригадани олиб кўрайлик. Бу бригада 3 гектар ердаги эртаги картошкадан 12 ярим тоннадан ҳосил топшириши керак эди. Ҳақиқатда эса 14 ярим тоннадан топширди. 4 гектар ердаги жўхоридан 30 тоннадан кўкпоя олинди. Бригада аъзолари помидор, қизил лавлаги, бодринг, пиёздан кўп ҳосил топширмоқдалар. Кечки картошкадан эса 14 тоннадан ҳосил қазиб олиш мўлжалланмоқда.

Боғдорчилик соҳасидаги ишларимиз анча ривож топди. Биз шу кунгача колхозимиз боғларидан 3968 килограмм олма, 3036 килограмм нок, 656 килограмм шафтоли, 36 минг 682 килограмм узум олдик. Колхоз ишкомларидаги узумлар ҳали кўп.

Биз картошка, сабзавот, боғдорчилик маҳсулотларини давлатга топшириш билан бирга, уни Тошкент шаҳар саноат корхоналари қошида, маҳаллаларда очилган дўконларимизда аҳолига сотмоқдамиз. Шу йил ёз мавсумида пойтахт аҳолисига ва РСФСРнинг саноат районларидаги меҳнаткашларга 500 тоннага яқин сабзавот маҳсулотлари етказиб бердик.

Колхоз картошка ва сабзавотчиликни ривожлантириш билан бирга чорвачиликни ҳам анча яхшилаб олди. Ҳозир колхозда 332 қора мол, 131 сигир, 325 чўчқа, 3557 қўй, 143 от, 450 товуқ, 1766 парранда ва бошқа чорва моллар бор. Биз бу йил чорва моллар планини кўп турлар бўйича ошириб бажардик. Масалан, чўчқалар икки баравар, қўйлар плани 118,5, отлар плани 123 процент бажарилди ва ҳоказо.

Сигирлардан сут соғиб олиш анча кўпайди. Илғор сут соғувчилардан Е. Омонова, Ж. Сулаймонова, З. Толипова, Э. Абдуллаева ва бошқа ўртоқлар ҳар бир сигирдан 2400-2500 литрдан сут соғиб олмоқдалар. Колхоз аъзоларининг фидокорона меҳнати туфайли давлатга гўшт топшириш плани 100 процент, сут топшириш плани 115, тухум топшириш плани 107, жун топшириш плани 110 процент бажарилди.

Чорвачиликнинг ривожи ем-хашак запасига боғлиқдир. Шунга кўра биз ҳар йили кўплаб ем-хашак жамғариб қўямиз. Бу йил 1316 тонна беда, 1500 тонна хашак тайёрлаймиз.

Мўл ҳосил катта даромад келтирмоқда. Шу сабабли колхоз кундан-кунга обод ва кўркам бўлиб бормоқда. Колхозда 700 тонна сабзавот маҳсулоти сиғадиган омбор, 10 йиллик мактаб биноси ва бошқа қурилишлар қад кўтараётир. Шу йилнинг ўзида 50 колхозчи хонадони янги уйларга кўчиб кирди.

Колхоз аъзолари бу йилги ҳосилни нобуд қилмай тезроқ йиғиб-териб олиш ва экин майдонларини пешма-пеш шудгор қилиб қўйиш тадбирларини кўрмоқдалар.

Биз қўлга киритган муваффақиятларимизни мустаҳкамлаб, экинлардан оладиган ҳосилимизни мунтазам кўпайтирамиз, шаҳар аҳолисини картошка, сабзавот, чорвачилик маҳсулотлари ва мева-чева билан янада кўпроқ таъминлаймиз.

М. ПЎЛАТОВ,
Тошкент районидаги «Партия XX съезди» колхозининг раиси.

Н. А. Муҳитдиновнинг Бирлашган Араб Республикасининг Сурия районида бўлиши

ДАМАШҚ, 21 сентябрь. (ТАСС). СССР Олий Совети Миллатлар Совети ташқи ишлар комиссиясининг бу ерда турган раиси Н. А. Муҳитдинов кеча тушдан кейин Дамашқнинг диққатга сазовор жойларини, шу жумладан миллий музейни, қадимий, омейядлар мачитини, Салоҳиддин Мақбарасини кўздан кечирди ва Гута ваҳосида бўлди. Кечқурун у Дамашқ губернатори Башир Қадманий ҳузурига борди ва у билан суҳбатлашди. Қадманий Н. А. Муҳитдиновга Дамашқнинг «Боб ассалом» деган эсдалик медалини ва дамашқли донгдор ҳунармандлар томонидан ясалган тасвирий санъат буюмларини совға қилиб топширди. Қадманий ва Н. А. Муҳитдинов нутқ сўзладилар.

Н. А. Муҳитдинов Дамашқдаги V халқаро ярмаркасига бориб, у ерда Бирлашган Араб Республикаси, Ироқ Республикаси ва Совет Иттифоқи павильонларини томоша қилди. У Ироқ Республикаси павильонини кўриб бўлганидан кейин ҳурматли меҳмонлар дафтарига қуйидаги сўзларни ёзиб қолдирди: «Миллий революциянинг буюк ғалабаси билан шонли ироқ халқини табриклаймиз.

Қаҳрамон Ироқ халқига ва унинг ҳурматли Абдулкарим Қосим бошлиқ ҳукуматига чин кўнглимиздан тинчлик, асойишталик ва катта ютуқлар тилаймиз».

Н. А. Муҳитдинов ярмаркани томоша қилиб бўлганидан кейин, Суриянинг собиқ президенти Шукри Қуватли ҳузурига борди ва у билан дўстона суҳбат қилди.

Шукри Қуватли Н. А. Муҳитдиновни табриклаб, унга Сурия тупроғида саёҳатни бахтиёр ўтказишни тилади ҳамда ишонч билдириб айтдики, унинг Бирлашган Араб Республикасига ва шу жумладан Сурия районига келганлиги Бирлашган Араб Республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстликнинг яна ҳам мустаҳкамланишига ёрдам беради. У бундай деди: «Биз шубҳа қилмаймизки, сиз Бирлашган Араб Республикасининг ҳамма ерида ҳам халқимизнинг улуғ совет халқига бўлган самимий, оташин дўстлигини кўрасиз ва ҳис қиласиз».

Араблар Совет халқи билан дўст бўлишларидан фахрланадилар, деди Қуватли, бу дўстлик ҳозирдаёқ даставвал араблар учун ўзининг ажойиб натижаларини берди. Бу дўстлик чуқур томир отди ва империалистларнинг ҳар қандай ёвуз уринишлари бу дўстликни яна бузаоладиган кучга эга эмас. «Биз, деди у, совет-араб дўстлигини аввалдагидек доимий суратда мустаҳкамлаб борамиз, чунки араблар ана шу дўстлик ёрдами билангина империалистик ва мустамлакачилик таъсирларини тўла равишда йўқотиб юборишга, ўзларининг тўла мустақилликларига эришишга империалистлар ва мустамлакачиларнинг оғир жадал меросини тез тугатишга ҳамда иқтисодий жиҳатдан ривожланиш ва ҳалқимизнинг турмуш даражасини ошириш йўлидан боришга қодирмиз.

Араб миллатининг барча фарзандлари чин қалбидан улуғ совет халқи билан абадий ва бузилмас дўстлик бўлишини истайдилар».

Сўнгра Қуватли айтдики, мен ўзимнинг Совет Иттифоқида бўлганлигим ҳақидаги хотираларни умрбод сақлайман. Мен ва менинг ҳамроҳларим Совет Иттифоқида Совет давлати раҳбарлари томонидангина эмас, балки бутун совет халқи томонидан қардошларча кутиб олиндик.

Н. А. Муҳитдинов ўзининг жавоб сўзида Совет Иттифоқи, совет халқи ва унинг раҳбарлари шаънига айтган самимий, дўстона сўзлари учун Қуватлига ташаккур билдириб айтдики, бутун совет халқи ва Совет ҳукумати Қуватлининг Сурияни империализм кишанларидан озод қилиш ишидаги ҳамда Бирлашган Араб Республикасини барпо этиш ишидаги катта хизматларини юксак қадрлайди ва уни ўз халқининг буюк ва муносиб фарзанди деб ҳисоблайди.

Араб ва совет халқлари ўртасидаги дўстлик, деди Н. А. Муҳитдинов, жиддий синовлардан ўтди ва эндиликда ҳеч қандай куч бу дўстликни йўқотолмайди.

Совет халқи ва унинг ҳукумати улуғ устоз Ленин томонидан кўрсатиб берилган йўлдан бориб, араб халқига, унинг бой маданиятига, қаҳрамонлигига, меҳнатсеварлигига ва миллий интилишларига катта эътибор билан қарамоқда ҳамда бу дўстликнинг икки мамлакат ва бутун дунёда тинчлик манфаатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилиши учун барча чораларни кўради.

Пировардида Н. А. Муҳитдинов чин қалбидан Бирлашган Араб Республикасининг халқига катта ютуқлар, шунингдек Шукри Қуватлига сиҳат-саломатлик ва шахсий бахт-саодат тилади. Қуватли Н. А. Муҳитдинов билан хайрлашаётиб, ундан К. Е. Ворошиловга ва Н. С. Хрушчевга қизғин салом ҳамда энг яхши истакларини топширишни сўради.

Сўнгра Н. А. Муҳитдинов Сурия халқининг миллий қаҳрамони Аднан Маликий қабрига гулчамбар қўйди.

Кеча кечқурун Блудан курорт қишлоқчасидаги меҳмонхонада Бирлашган Араб Республикасининг вице-президентлари Акрам Ҳавроний ва Сабри Асалий Н. А. Муҳитдинов шарафига зиёфат бердилар. Зиёфат ғоят самимий вазиятда ўтди.

Н. А. Муҳитдинов бугун эрталаб Носирнинг шахсий самолётида Искандарияга учиб кетди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ҳузурида Судан Республикасининг парламент делегацияси шарафига қабул маросими

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ш. Р. Рашидов 21 сентябрь кечқурун Судан Республикасининг парламент делегацияси шарафига қабул маросими ўтказди.

Қабул маросимида вакиллар палатасининг раиси Муҳаммад Солиҳ Шингети жаноблари бошчилигида делегациянинг ҳамма аъзолари, шунингдек Судан республикасининг Совет Иттифоқидаги Элчиси Муҳаммад Х. Алнил жаноблари ҳозир бўлдилар.

Қабул маросими қатнашчилари орасида СССР Олий Советининг депутатлари И. П. Бойцов. Ф. Х. Хўжаев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари Ж. И. Илҳомова, республика ташқи ишлар министри Ғ. С. Султонов, СССРнинг Судандаги Элчиси Л. Ф. Теплов, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари Х. Р. Мусахонова, И. А. Раҳимов, С. С. Черник, М. Й. Йўлдошев бор эдилар.

Ш. Р. Рашидов делегация аъзоларига мурожаат қилиб бундай деди:

— Барча совет кишилари сингари Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам тинчликка астойдил интилмоқдалар, барча халқлар билан дўст яшашни истайдилар. Судан парламент делегациясининг Ўзбекистонга келишини улар судан ва совет халқлари ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш йўлидаги муҳим воқеа деб ҳисоблайдилар.

Ш. Р. Рашидов Муҳаммад Солиҳ Шингети жаноблари ва делегациянинг барча аъзоларига сиҳат-саломатлик ва Совет Иттифоқи бўйлаб бахтиёр саёҳат қилишларини, судан халқининг гуллаб-яшнашини, тараққий этиши ва бахтли бўлишини тилади.

Муҳаммад Солиҳ Шингети жаноблари делегация аъзолари номидан судан халқи шаънига айтилган самимий сўзлар ва яхши туйғулар учун ташаккур билдирди. Биз Совет Иттифоқига жўнаётиб, деди у, сизнинг мамлакатингиз тўғрисида ахборот олишни, сизларнинг кишиларингиз билан мустаҳкам дўстона алоқалар ўрнатишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйдик. Бу ерда кўрганларимизнинг ҳаммаси делегация аъзоларида катта таассурот қолдирди. Биз Маркс ва Ленин идеяларининг қандай амалга оширлаётганлигини, сизнинг мамлакатингиз қандай гуллаб-яшнаётганлигини, халқнинг фаровонлиги ошаётганлигини кўрдик. Халқларингизнинг бирлиги ва ҳамкорлиги, уларнинг ўз Ватани тараққиёти йўлидаги бирдамлиги бизларда катта таассурот қолдирди.

Биз Ўзбекистонга келиб ўзимизни бегона мамлакатда деб ҳис қилмадик. Биз Ўзбекистоннинг ўтмиш тарихини билганимиз учун сизларнинг экономика ва маданий қурилишнинг ҳамма соҳаларидаги катта ютуқларингиздан шодланмоқдамиз. Бу ютуқлар сизларнинг келажакда яна катта ютуқларга эришувингизга бизларни ишонтирмоқда.

Муҳаммад Солиҳ Шингети Совет Иттифоқининг гуллаб-яшнаши учун, совет ва судан халқларининг мустаҳкам дўстлиги учун қадаҳ кўтарди.

Қабул маросими самимий ва дўстона вазиятда ўтди. Қабул маросимида ўзбек санъат усталари иштироки билан концерт қўйиб берилди.

(ЎзТАГ).

Судан парламенти делегацияси Тошкентдан жўнаб кетди

СССР Олий Советининг таклифига мувофиқ, Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган вакиллар палатасининг раиси Муҳаммад Солиҳ Шингети жаноблари бошчилигидаги Судан парламент делегацияси 22 сентябрда Тошкентдан Сталинободга жўнаб кетди.

Судан парламент аъзоларининг Совет Иттифоқи бўйлаб қилаётган саёҳатида уларга ҳамроҳ бўлган СССР Олий Советининг депутати И. П. Бойцов. СССРнинг Судандаги Элчиси Л. Ф. Теплов делегация аъзолари билан бирликда Тошкентдан жўнаб кетдилар.

Суданнинг Совет Иттифоқидаги Элчиси Муҳаммад Х. Алнил жаноблари ҳам Сталинободга жўнаб кетди.

Тошкент аэродромида меҳмонларни Ўзбекистон ССР Ташқи ишлар министри Ғ. С. Султонов, республика Олий Совети Президиумининг секретари Ж. И. Илҳомова. Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари Х. Р. Мусахонова, И. А. Раҳимов, С. С. Черник, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг масъул ходимлари, жамоатчилик ва матбуот вакиллари кузатиб қолдилар.

Ғ. С. Султонов меҳмонларга Совет Иттифоқи бўйлаб қилаётган саёҳатларида оқ йўл тилади.

Делегация бошлиғи Муҳаммад Солиҳ Шингети жаноблари жавоб сўзида Ўзбекистонда делегация аъзоларининг ғоят самимий кутиб олинганликлари учун ташаккур билдирди.

(ЎзТАГ).

АҚШ ўз қўшинларини ХХР территориясидан олиб чиқиб кетиши керак

Н. С. Хрушчевнинг Эйзенхауэрга юборган мактуби тўғрисида чет элларда баён қилинган фикрлар

ХИТОЙ

ПЕКИН, 21 сентябрь. (ТАСС). Хитой Халқ Республикасидаги барча марказий газеталар бугун СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг АҚШ президенти Эйзенхауэрга юборган мактуби текстини биринчи саҳифаларда катта сарлавҳалар остида босиб чиқардилар.

«Жэньминь жибао» газетаси ўз сарлавҳасида: «Америка қўшинларини Тайвандан олиб чиқиб кетмай туриб, Узоқ Шарқда мустаҳкам тинчлик ўрнатиш мумкин эмас» деб ёзади. «Гунжэнь жибао», «Дагун бао» газеталари ва бошқа марказий газеталар катта сарлавҳаларида қуйидгиларни ёзадилар: «СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев АҚШ президенти Эйзенхауэрга юборган мактубида Хитойга ҳужум қилиш Совет Иттифоқига ҳам ҳужум қилиш эканлигини яна бир марта таъкидлади».

«Женьминь жибао» газетаси бош мақоласида Н. С. Хрушчевнинг Эйзенхауэрга юборган мактубини шарҳлаб қуйидагиларни таъкидлайди: АҚШнинг ҳарбий иғволари кучайиб кетганлиги муносабати билан Тайвань районида мислсиз оғир аҳвол пайдо бўлди ва Американинг ҳамма қўшинларини Тайвандан дарҳол олиб чиқиб кетиш кескинликни юмшатишнинг бирдан-бир тўғри йўлидир. Рўй берган аҳвол учун бутун айб, деб ёзади газета, тамомила АҚШ зиммасига юкланади. Хитой бошқаларнинг территорияларини босиб олиш учун ўз қўшинларини юбормади, АҚШга қарашли оролларни оккупация қилмади, бу оролларнинг хавфсизлигига таҳдид қилмади. АҚШ эса Хитойнинг қирғоқ бўйи оролларига иккинчи жаҳон урушидан кейин энг кўп қуролли кучлар тўплади, Хитойга қарши кетма-кет ҳарбий иғволар уюштирмоқда. Хитой ҳукумати ва Хитой халқи, деб ёзади яна газета, тинчликни астойдил севади. Шу сабабдан Хитой ҳукумати Хитой билан АҚШ ўртасидаги халқаро жанжални музокаралар олиб бориш йўли билан ҳал этишга яна розилик билдирди.

Аммо АҚШ Варшавада яна бошланган Хитой-Америка музокараларидан ўз агрессиясини ниқоблаш учун, Хитой Халқ Республикасига қарши ҳарбий иғволар доирасини кенгайтириш учун фойдаланмоқда. АҚШ, деб таъкидлайди газета, икки йўлдан бирини, яъни бизга қарши уруш қилиш йўлини ёки бизнинг суверенитетимизни ҳурмат қилиш йўлини танлаб олиши керак, бошқа йўл йўқ.

«Дагун бао» газетаси бош мақоласида ёзади: Хитой халқи Тайванни ва қирғоқ бўйидаги оролларни озод қилишга қатъий қарор бергандир. Ана шу ҳаракатни бўшаштира оладиган куч йўқ. Совет Иттифоқи бошчилигидаги қудратли социалистик лагерь, барча тинчликсевар халқлар ва давлатлар Хитой билан биргадир.

СССР Министрлар Советининг Раиси, деб ёзади газета, АҚШ Хитойнинг ички ишларига аралашишни тамомила тўхтатиши зарур, деб жуда равшан айтди.

Хрушчевнинг мактубларида, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 13-сессиясида совет делегацияси бошлиғининг нутқларида Тайвань бўғози районида кескин аҳволни бартараф қилиш йўллари жуда аниқ белгиланди.

АҚШнинг ҳарбий дўқ ёрдами билан Хитой халқини чўчита оламиз, деб ўйлаши беҳудадир. Хитой халқи бир қарич ерини ҳам бермайди. Америка қўшинларини Тайвандан олиб чиқиб кетишгина ана шу райондаги кескинликни бартараф қила олади.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, 20 сентябрь. (ТАСС). Польшанинг бутун матбуоти бугун Совет ҳукумати бошлиғи ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Тайвань бўғози районидаги аҳвол тўғрисида АҚШ президенти Д. Эйзенхауэрга ёзган мактубини босиб чиқарди. Газеталар Хитой Халқ Республикасига ҳужум қилиш Совет Иттифоқига ҳам ҳужум қилиш эканлигини, Американинг ҳарбий флоти Тайвань бўғозидан чақириб олиниши кераклигини ва Америка солдатлари эса, Тайвандан чиқиб, ўз юртларига жўнаб кетишлари лозим эканлигини таъкидлайдилар. «Трибуна люду», «Жице Варшави» газеталари ва бошқа газеталар Н. С. Хрушчевнинг мактубини босиб чиқариб, бу мактубнинг қуйидаги қисмларини алоҳида уқтириб кўрсатадилар: Хитой Халқ Республикасига қарши атом ҳужуми планларини тузаётган кишилар Америка Қўшма Штатларигина эмас, балки бошқа томон ҳам атом ва водород қуролига, шунингдек бу қуролни етказиб беришнинг тегишли воситаларига эга эканлигини унутмасликлари керак. «Жице Варшави» ва «Глос Праци» газеталари мактубдан олинган қуйидаги сўзларни сарлавҳа ўрнида берганлар. «Хитой Халқ Республикасига нисбатан атом билан дўқ қилиш бизни ҳам, Хитой Халқ Республикасини ҳам чўчитолмайди», Хитойнинг ички ишларига аралашишга абадий хотима бериш керак».

Газеталар яна қуйидагиларни таъкидлайдилар: АҚШ ҳукумати Хитойга нисбатан ўз сиёсатини тинч-тотув яшаш принципларига асосланиб қурадиган бўлса, бу нарса Тайвань районидаги кескинликни бартараф қилиш имконини беригбина қолмай, балки Узоқ Шарқда ва бутун дунёда мустаҳкам тинчлик ўрнатиш учун зарур шарт-шароитни ҳам вужудга келтиради. Бунга ҳеч бир шубҳаланмаса ҳам бўлади.

«Трибуна люду» газетаси ўз сарлавҳасида Хитой Халқ Республикасини таниш — энг муҳим проблемадир, деб таъкидлайди.

РУМИНИЯ

БУХАРЕСТ, 20 сентябрь. (ТАСС). Руминиядаги марказий газеталарнинг ҳаммаси бугунги сонларида СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг 19 сентябрда Д. Эйзенхауэрга юборган мактубини босиб чиқардилар.

«Скинтейя» газетаси бу ҳужжатни Хитой Халқ Республикасига қилинадиган ҳужум СССРга ҳам қилинадиган ҳужумдир» деган сарлавҳа остида, «Роминиа либера» газетаси «СССР халқ Хитойи томонида тургани яна бир марта билдирди», «Скинтейя типеретулуй» газетаси «Америка Қўшма Штатларининг Хитой Халқ Республикасига нисбатан дўқ қилиш ва иғвогарлик қилиш сиёсатига хотима берилсин» деган сарлавҳа остида босиб чиқарди.

Мактубнинг текстида Хитойнинг улуғ Коммунистик партияси ва унинг раҳбарлари, шунингдек Хитой Халқ Республикаси ҳукумати бутун Хитой халқининг шу қадар зўр ишончи ва чексиз қўллаб-қувватланишига сазовор бўлдики, Хитойнинг бутун тарихида бирор партия ва бу партиянинг раҳбарлари ҳам, бирор ҳукумат ҳам бунга сазовор бўлолмаган эди, Хитой Халқ Республикасига нисбатан атом билан дўқ қилиш Совет Иттифоқини ҳам, Хитой Халқ Республикасини ҳам чўчитолмайди ва агрессор ҳужум қилган тақдирда, худди ана шу воситалар билан қаттиқ зарбага учрайди, Совет Иттифоқи Хитой ҳукуматининг, Хитой халқининг томонида турибди ва у, Хитой ҳукуматининг сиёсатини қўллаб-қувватлаб келди ва бундан буён ҳам қўллаб-қувватлайди, дейилган ўринлари алоҳида уқтириб кўрсатилади.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ, 20 сентябрь. (ТАСС). Болгариядаги ҳамма газеталар СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг АҚШ президенти Эйзенхауэрга юборган мактубининг тўла текстини босиб чиқардилар. Газеталар Н. С. Хрушчевнинг Хитой ички ишларига аралашишга абадий хотима бериш керак, халқ Хитойига нисбатан дўқ ва таҳдид қилиш билан мақсадга эришиб бўлмайди ва Совет Иттифоқи Хитойга нисбатан ўз зиммасига олган мажбуриятларини тўла бажаради, деган сўзларини сарлавҳа ўрнида берганлар.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ, 20 сентябрь. (ТАСС). Венгриядаги барча газеталар Н. С. Хрушчевнинг президент Эйзенхауэрга юборган макутбининг батафсил мазмунини эълон қилдилар.

«Мадьяр немзет» газетаси мактуб ҳақидаги қисқача шарҳларда Хрушчев Американинг Узоқ Шарқдаги сиёсати хавф туғдиражаги ҳақида Америка ҳукуматини қатъий огоҳлантиради, деб ёзади.

БМТ Бош Ассамблеяси XIII сессиясининг ялпи мажлиси

НЬЮ-ЙОРК, 20 сентябрь. (ТАСС). Кеча БМТ Бош Ассамблеяси XIII сессиясининг кундузги ялпи мажлисида умумий сиёсий дискуссия давом этди. Аргентина, Доминикан республикаси, Ирландия ва Эрон вакиллари сўзга чиқдилар.

Аргентина ташқи ишлар министри Карлос Флорит ўз нутқида инсониятни уруш хавфидан халос қилиш учун конкрет чоралар кўришга даъват этди. Узундан-узун баёнотлар эмас, балки конкрет чоралargina вужудга келган боши берк кўчадан чиқишга ёрдам беради, деди у.

Аргентина ташқи ишлар министри сўнгра ўз мамлакатининг иқтисодий қийинчиликларига тўхталиб ўтди. У баъзи давлатлар Аргентинага нисбатан ҳам, бошқа қарам мамлакатларга нисбатан ҳам камситиш сиёсатини амалга ошираётганликларини таъкидлади. Хом ашё нархларининг кескин суратда пасайганлиги, деди Флорит, бу мамлакатларнинг экономикасига, шу жумладан Аргентина экономикасига ҳам жуда ёмон таъсир ўтказмоқда. Аргентина вакилининг сўзидан кўриниб турибдики, АҚШ даги иқтисодий тушкунлик оқибатларидан Аргентина катта зарар кўрган.

Доминикан республикасининг вакили Порфирио Эррера Базс ўз нутқининг анча қисмини Ғарб мамлакатларининг агрессив сиёсатини оқлашга ҳамда «халқаро коммунизм» тўғрисидаги сафсаталарга бағишлади.

Ирландия вакили ташқи ишлар министри Фрэнк Эйкен атом қуролини ёппасига йўқотиш тўғрисидаги масала ҳал қилинаётган бир вақтда ядро қуролига эга бўлган давлатларнинг сони кўпаймаслиги учун ҳамма чораларни кўриш зарур, чунки атомга эга бўлган давлатлар сонининг кўпайиши бу масалани ҳал этишдаги қийинчиликларни кўпайтиради, деб таъкидлади.

Сўнгра у бундай деди: кичик давлатлар аввало, «буюк давлатларнинг рақобатида» қатнашишдан воз кечиш йўли билан тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш ишига катта ёрдам беришлари мумкин, БМТ эса бетараф бўлиб қолишни ёки бетараф бўлишни истаётган кичик мамлакатларнинг бетарафлигини гарантиялаши лозим.

Ирландия делегати буюк давлатлар ўртасида сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳамкорликни ривожлантиришнинг муҳим эканлигини уқтириб ўтди. У Европа давлатлари территориясидан барча чет эл қўшинларини ўзаро келишиб аста-секин олиб чиқиб кетишга ҳам даъват этди.

Энг охирда сўзга чиққан Эрон ташқи ишлар министри Ҳикмат Ливандан ва Иорданиядан Америка ва Англия қўшинлари тезлик билан олиб чиқиб кетилади, деб умид билдирди. У Бирлашган Миллатлар Ташкилоти олдида турган асосий вазифа қуролсизланиш проблемаси эканлигини таъкидлади ҳамда ҳамма давлатлар учун жуда оғир юк бўлиб тушадиган зўр бериб қуролланишга хотима берилади, деб ишонч билдирди.

Ҳикмат Жазоир масаласига тўхталиб, бу масаланинг ҳал этилишига тўхтовсиз тўсқинлик қилинаётганлиги муносабати билан ташвиш билдирди. Эрон вакили Ғарбий Ириан ва Кипр проблемалари БМТ принципларига мувофиқ равишда ҳал қилинади, деб умид қилганлигини айтди.

Эрон ташқи ишлар министри Совет Иттифоқи билан муносабатларга тўхталиб, бу муносабатлар дўстлик ва ҳамжиҳатлик руҳида ривожланаётганлигини айтди. Биз, деди у, чегара жанжалларининг Эрон учун қулай равишда ҳал этилганлиги учун ва савдо-сотиқ ҳамда иқтисодий ҳамкорлик тўғрисида тузилган шартномалар учун бизнинг шимолдаги улуғ қўшнимизга ташаккур изҳор қиламиз.

Шу билан бирга Эрон ташқи ишлар министри АҚШ ҳимояси остида тузилган ҳар хил агрессив блокларнинг мавжуд бўлишини оқлаб гапирди.

Шу билан Бош Ассамблеянинг кундузги мажлиси тамом бўлди.

Марокаш ва Тунис Жазоир Республикасини танидилар

ПАРИЖ, 20 сентябрь, (ТАСС). Франс Пресс агентлигининг Роботдан хабар беришича, Марокаш Министрлар Совети раиси канцеляриясининг вакили матбуотда эълон қилиш учун қуйидаги ахборотни топширган: «Хазрат олийлари ҳукумати Министрлар Советининг Хазрат Олийлари раислигида ўтган мажлисда Жазоир Республикасининг муваққат ҳукуматини танишга қарор қилинганлиги ҳақида хабар берди».

ПАРИЖ, 20 сентябрь. (ТАСС). Франс Пресс агентлиги Тунисдан информация масалалари Тунис статс-секретариатининг қуйидаги ахбороти текстини юборди: «Тунис ҳукумати Жазоир Республикасининг Фарҳод Аббос бошчилигидаги муваққат ҳукуматини расмий равишда таниди».

Туниснинг расмий кишилари таъкидлашича, Жазоир ҳукуматининг танилиши Шимолий Африкадаги уч мамлакат ўртасидаги бирдамлик принципларига ва уларнинг бу районда тинчлик ўрнатилишига ёрдам бериш йўлидаги интилишларига мос бўлиб тушади.

Жазоир Республикаси муваққат ҳукуматининг танилиши Тунис Шимолий Африкадаги араб мамлакатлари билан Франция ўртасида ўзаро ҳурмат ва эркин ҳамкорликка асосланган ўзининг традицион сиёсатидан воз кечади, деган маънони билдирмайди.

К. ЯНГЕР ТОШКЕНТГА КЕЛДИ

СССР парламент группасининг таклифига мувофиқ, Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Буюк Британия лейбористлар партиясининг кўзга кўринган арбоби, Англия парламентининг аъзоси Кеннет Янгер жаноблари рафиқаси билан 22 сентябрда самолётда Москвадан Тошкентга келди.

Тошкент аэродромида меҳмонларни СССР парламент группаси комитетининг аъзоси Ф. Х. Хўжаев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг масъул ходимлари кутиб олдилар.

К. Янгер жаноблари Ўзбекистонда бир неча кун бўлиб, республиканинг ҳаёти билан танишади.

Ўзбекистон ўнинчи спартакиадаси

Суратда: «Пахтакор» стадионида X республика спартакиадаси қатнашчиларининг паради.

В. Панов фотоси.

21 сентябрь куни Тошкентда, марказий «Пахтакор» стадионида Ўзбекистон физкультурачиларининг ВЛКСМ 40 йиллигига бағишланган ўнинчи спартакиадасининг тантанали очилиш маросими бўлди.

Соат 18. Марш садолари остида стадионда республиканинг барча областлари, Қорақалпоғистон АССР ва Тошкент шаҳри спортчиларининг терма колонналари пайдо бўлади. Стадионда гулдурос қарсаклар бошланади. Байрамда ҳозир бўлганлар ўз дўстлари — Ўзбекистон физкультурачилари қаторида бораётгн Хитой Халқ Республикасининг спортчиларини қизғин табриклайдилар.

Традицион спартакиада қатнашчилари стадионнинг кўмкук майдонида саф тортадилар. Спартакиадани ўтказиш ташкилот комитетининг раиси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ Р. Ғ. Ғуломов табрик нутқи билан спартакиада қатнашчиларига мурожаат қилади. У байрам билан йигит ва қизларни табриклади.

Хитой Халқ Республикаси спортчилари делегациясининг раҳбари ўртоқ Лю Дэ-сю, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари С. А. Назаров, Бутуниттифоқ физкультура ва спорт комитетининг аъзоси ўртоқ Д. И. Кузнецов ҳам мусобақа қатнашчиларини табрикладилар.

Совет Иттифоқи ва Ўзбекистон ССР гимнларининг улуғвор садолари стадион устида жаранглайди. Ўзбекистон давлат байроғи юқори кўтарилади. Спартакиада қатнашчилари бир текис саф тортиб трибуналар олдидан ўтадилар.

Мусобақалар бошланади. Ғовлар орқали 80 метр масофага югуришда қатнашувчи спортчи хотин-қизлар югуриш йўлига чиқадилар. Кучли спортчилар орасида Хитойдан келган меҳмон, ўз мамлакатининг рекордчиси Вэнь Юнь-чжэнь бор. У масофани жадал босиб ўтиб, маррадаги лентани биринчи бўлиб узиб ўтади. У мазкур масофани 11,4 секунд ичида босиб ўтади. Иккинчи ўринни 11,8 секунд вақт билан тошкентликлардан Т. Бондаренко ва учинчи ўринни 12,4 секунд вақт билан Н. Борисова эгалладилар.

100 метрга бўлган югуриш кескин кураш вазиятида ўтди. Бунда ҳам Хитой спортчи қизи Лю Син-юй 12,2 секунд вақт билан ғалаба қилди. Иккинчи ва учинчи ўринларни тошкентли спортчилардан А. Пугачева ва С. Гудошникова олдилар.

Югуриб келиб узунасига сакрашда Лю Син-юй иккинчи марта ғалаба қилди. У спортнинг ана шу хили юзасидан ХХРнинг рекордчиси ҳисобланади. Меҳмон 5 метр 68 сантиметрга сакради.

Ядро ирғитишда Тошкент областининг вакили В. Роденко кучли бўлиб чиқди. 400 метрга югуришда Ўзбекистон рекордчиси Т. Сорокина (Тошкент) ғалаба қозонди.

Югуриб келиб баландликка сакрашда хитойли спортчи Ма Сян-лун билан тошкентли Л. Семенцов ўртасида ажойиб кураш бўлди. ХХРдан келган меҳмон 198 сантиметр баландликка ўрнатилган планкадан сакраб ўтиб, биринчиликни эгаллади. Бу натижа Ўзбекистонда қўйилган рекорддан 8 сантиметр ортиқдир.

Шу куни спартакиада программасининг бошқа хиллари бўйича—гимнастика, баскетбол, волейбол, теннис, отиш, кураш, қиличбозлик ва ҳозирги замон пятибориеси бўйича мусобақалар бўлди. 100 метр масофага эркин усулла сузиш бўйича тошкентли спортчи Н. Лобко янги республика рекорди қўйди. У мазкур масофани 1 минут 1 секунд ичида сузиб ўтди. Велосипед команда пойгасида ҳам республика пойтахтининг спортчилари ғолиб бўлиб чиқдилар.

Спартакиада ғолибларига 1958 йилги Ўзбекистон чемпионларининг дипломлари топширилди. ХХРдан келган ва мусобақада биринчи ўринни эгаллаган меҳмонлар ҳам ана шу фахрий мукофотларни олишга сазовор бўлдилар.

Мусобақаларнинг биринчи куни натижасида команда зачётида Тошкент спортчилари олдинда бормоқдалар.

22 сентябрь кундузи спартакиада қатнашчилари программанинг 17 хили бўйича мусобақаларни давом эттирдилар. (ЎзТАГ).

ФУТБОЛ

УЮШҚОҚЛИК НАТИЖАСИ

Ўтган якшанба куни «Пахтакор» командаси ўз майдонида «Спартак» (Фрунзе) командасини қабул қилди. Мусобақа «Пахтакор» командаси фойдасига 4:2 ҳисоби билан тугади.

Редактор ўринбосари
М. ҚОРИЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 23/IXда **Юрак сирлари,** 24/IX да **Алишер Навоий.**

«ИСКРА» (қишки) — кундуз ва кечқурун **Қизил япроқлар,** 3-залда кеч соат 9-10 минутда **Қўшниларимиз.**

«ИСКРА» (ёзги) — кеч соат 8 яримда **Севги афсонаси,** кеч 10 яримда кенг экранли фильм **Севги мазуркаси.**

КАФАНОВ номли, «САЛЮТ» — **Севги афсонаси.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» — эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да **Боши очиқ,** кундуз 2 дан **Фотима.**

«ХИВА» — **Севги тароналари.**

«ЁШ ГВАРДИЯ» КИНОТЕАТРИДА ГРУЗИН ФИЛЬМЛАРИ КИНОФЕСТИВАЛИ

23, 24, 25, 26/IX кундуз соат 2 дан — **Фотима.**

Эрталаб соат 10 ва кундуз 12 да:

23/IX да — **Боши очиқ.**
24/IX да **Зирапча.**
25/IX да — **Ҳақиқатни айтаман.**
26/IX да — **Отар беваси.**
26/IX кундуз соат 2 ва 4 да — **Сўнгги сабударлик.**
27/IX эрталаб соат 10 да — **Гуллаб-яшнаётган Грузия.**

«ТАШГОРГАЗ» ТРЕСТИ
Черкасская кўча. 17-уйдан
КЎЧДИ
Ҳозирги адреси:
Ленин кўчаси, 19-уй.

Газета ва журналларга

1959 йил учун ОБУНА ҚИЛИШ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Обуна «Союзпечать» бўлимларида, республиканинг алоқа конторалари, шаҳар ва қишлоқ бўлимларида, шунингдек ўқув юртлари ва муассасалар, фабрика, завод колхоз, совхоз, МТС ва РТС-лардаги жамоатчи матбуот тарқатувчилар томонидан қабул қилинади.

«Союзпечать» Тошкент шаҳар бўлимида обуна ҳар куни соат 9 дан 19 гача, дам олиш кунларида эса соат 9 дан 18 гача қабул қилинади.

Бирлашган нашриёт ,Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги Матбуот тарқатиш бўлими.

«ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» МЕХАНИЗАЦИЯ БАЗАСИГА

4, 5, 6 ва 7-разрядли слесарлар, 6 ва 7-разрядли электрогазосваркачилар ва мисгар-тунукасоз, автокранчилар, экскаватор машинистлари, йўл тузатувчи ишчилар, рассильная-уборщица, ёрдамчи ишчилар

КЕРАК

Адрес: Сапёрная кўча, 10-уй, кадрлар бўлими.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси № 34. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: коммутатор — 26334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 140. Пропаганда бўлими — 34808 136. Совет қурилиши бўлими 136. Маданият бўлими — 132. Адабиёт ва санъат бўлими — 29040. 135. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040, 135. Саноат ва транспорт бўлими — 34048, 132. Хатлар бўлими — 34048, 156. Маҳаллий ахборот бўлими — 132. Секретариат — 29040. Эълонлар бўлими — 38142.

Р — 08226. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Б-574.